TIMOCUL

REVISTA DE LUPTA NAȚIONAL-CULTURALA

C U P R I N S

ANUL VII, Nr. 3—6 -12 MARTIE—IUNIE 1940

ORGANUL SOCIETAȚII TIMOC A ROMANILOR DIN VALEA TIMOCULUI ȘI DREAPTA DUNARII

TIMOCUL

REVISTĂ DE LUPTĂ NAȚIONAL-CULTURALĂ

Redactor: FLOREA FLORESCU

Anul VII, Nr. 3—6 Martie-Iunie 1940

ROMANII BALCANICI NORDICI

1.—Românii balcanici nordici (Românii din Bulgaria și Serbia). 2.—Existența lor semnalată de Dimitrie Cantemir. 3.—Participarea lor la imperiul Româno-Bulgar. 4.—Românii balcanici nordici centru de formare, continuitate și expansiune al poporului român; roirea Aromânilor 5.—Concluzie.

Se constată de către cercetătorii istorici și filologi, existența unei populații românești în Hemus și versantul lor nordic și sudic. In decursul istoriei ea este amintită des, ba a avut chiar rol precumpănitor la constituirea de împărății. Filologii, istoricii, și în genere toți aceia care s'au ocupat cu probleme de romanistică sau cu istoria popoarelor din Balcani, au nenumărate referințe la Românii din Hemus, din apropierea Dunării, din regiunea Moravei și a Timocului. Fără îndoială că ei fac parte din același centru iradiator și până astăzi ne-au lăsat urmași, ce împânzesc nordul Balcanilor (Bulgaria și Serbia), dela Morava și până la Marea Neagră. Din acest motiv se simte necesitatea, ca în studii, să fie cunoscuți sub o denumire, care trebue adoptată și care n'ar putea fi alta decât *Românii balcanici nordici*, care pare mai lămuritoare decât cea de *„Români balcanici"* sau al *„Emului"*, cum propusese d-l Pericle Papahagi, dintr'o rațiune bine justificată. [1]

Despre Românii balcanici nordici (Bulgaria și Serbia) sunt bogate însemnări, care vorbesc de prezența lor acolo. Ei n'au scăpat nici ochiului lui D. Cantemir, care în următorul citat, îi vizează, în afară de Cuțovlahi, pe acești Români așezați dela Morava — Timoc și tot lungul țărmului drept al Dunării:

„Moldovenii, Muntenii, *Românii de peste Dunăre* (subl. noastră), și Cuțovlahii din țara grecească sunt dintr'aceeași Români ai lui Traian". [2]

Nu știu până acum să se fi remarcat această mențiune a lui D. Cantemir cu privire la Românii din dreapta Dunării (Românii balcanici nordici), care nu sunt tot una cu *Cuțovlahii*, al căror loc e bine specificat „din țara grecească".

Documentele privitoare la ei abundă. Ele merg până la precizarea unor lucruri foarte interesante din trecut. Altă dată într'un număr al revistei Timocul [3] am susținut părerea cercetătorilor istorici că nu în Macedonia a fost întemeiat imperiul Româno-Bulgar, ci în nordul Balcanilor. In consecință nu Aromânii sunt aceia care au întemeiat imperiul acesta, ci Românii din Bulgaria actuală sau, după termenul admis, Românii balcanici nordici, ce stăpâneau ambele versanturi ale Hemusului, împreună cu acești munți, ajungând, în nord, până la Dunăre. Istoricul C. C. Giurescu într'adevăr demonstrează că nu Târnova din Macedonia este capitala imperiului Româno-Bulgar, și deci nici locul de unde s'a început răscoala: „Din cercetarea izvoa-

---

1. *Pericle Papahagi*. Numiri etnice la Aromâni (Academia Română, Mem. Secț. Lit., Seria III, Tom. III, Mem. 4, București 1925, p. 2).

2) Cronicarul vechimei a Româno-Moldo-Vlahilor, 153.

3) An. II.

relor contemporane, scrise, parte din ele, de martori oculari, rezultă că răscoala Asaneştilor a pornit din muntele Hemus (Balcan), iar nu din Pind. Aceleaşi izvoare ne arată că prin Vlahia lui Asan trebue să înţelegem muntele Balcan, dela Marea Neagră până în Serbia. Vlahii locuiau amândouă versanturile acestui munte, întinzându-se spre miază-noapte până la Dunăre". [1])

Problema pe care o desbatem nu este atât de uşor de deslegat. Ei i s'a adus desluşiri şi de filologi, din cele mai hotărîtoare. Academicianul corespondent, Pericle Papahagi, într'o comunicare la Academia Română, în şedinţa dela 16 Oct. 1925 [2]), arată pe baze linguistice că nu *Aromânii* din Pind, Tesalia, Macedonia şi Albania au constituit imperiul „Româno-Bulgar", ci alţi Aromâni, „pe care îi putem numi *„Românii balcanici"* sau ai *„Emului"*, pe care îi crede, greşit, că au dispărut. Iată pasagiul în chestiune:

„Pe Bulgari, deşi Aromânii formează cu ei în Evul-Mediu un imperiu Româno-Bulgar, se pare că i-au cunoscut mai puţin. Numirea de *Văr'găr* şi *Vurgăr*, străină, ce le dau, arată că nu Aromânii din Pind, Tesalia, Macedonia şi Albania au fost cei care au constituit acest imperiu Româno-Bulgar. Aceşti Aromâni au fost alţi (noi am zice aceşti Români). Ei vor fi fost Aromânii pe care îi putem numi *„Românii balcanici"*, sau *ai „Emului"*, dispăruţi, fie desnaţionalizându-se, — recte: bulgarizându-se, — fie emigrând spre nord la fraţii lor din Dacia-Traiană şi, poate în parte, şi spre sud la Aromânii Pindului" [3])

Mai departe, Pericle Papahagi face aceste constatări în perfectă concordanţă cu realitatea lucrurilor:

„De altfel aceasta este de asemenea în conformitate cu adevărul istoric; Români balcanici au trebuit să existe (şi există, *n. n.*). Ei formau verigă de unire, de legătură, de atingere dintre Românii nordici şi sudici. Aceşti Români existau şi formau imperiul Româno-Bulgar, simultan cu fiinţarea statelor aromâneşti din sudul Albaniei, din Pind şi Tesalia până în Acarnania, din regiunea Salonicului şi a Strumiţei, statele neatârnate ale acestor Aromâni, numite: *Marea Vlahie, Mica Vlahie, Vlahia de Sus, Vlahia* (regiunea Salonicului) şi ducatul lui Chrysus (Cruş? sau Hârsu, după d-l N. Iorga)". [4]) Cu privire la Românii care au luat parte la constituirea imperiului Româno-Bulgar, de curând, profesorul G. Murnu într'o comunicare la Academia Română, din şedinţa dela, 12 Nov. 1937 aduce dovezi care confirmă teza noastră, susţinută, cu mult înainte de altfel, de filologul Pericle Papahagi.

De fapt se recunoaşte în mod hotărît existenţa unei *Vlahii* în nordul Peninsulei Balcanice — aşa numita *Vlahie Albă*: „O *Vlahie Albă* (Bela Vlaska) spune Th. Capidan, [5]) în opoziţie cu Vlahia Neagră (Kara-Vlaska) din nordul Dunării, apare între munţii Balcani şi Dunăre", [6]) Filologul Th. Capidan îşi pune întrebarea, de cine ţinea,

1) *C. C. Giurescu*, Vlahia Asăneştilor (Extras din lucrările Institutului de Geografie al Universităţii din Cluj, vol. IV, Tip. Ardealul, Cluj 1931, p. 16 (122).

2) *Pericle Papahagi*. Numiri etnice la Aromâni (Academia Română, Mem. Secţ. Lit. Seria III, Tom. III, Mem. 4; Bucureşti 1925).

3) Pericle Papahagi, op. cit., p. 2.

[4]). Ar putea fi însă şi Cris (a) sau Hris (a), nume răspândit la Aromâni, ceeace revine la Hârsu al d-lui N. Iorga. Hârsa se aude mai în toate comunele aromâneşti. La Vlaho-Clisura, în copilăria autorului acestor rânduri, exista *Ciobanul* de origine grăuniştenească, *Hrisa*, cu casa în *Ghios* (Mahalaua de jos) şi cu *cutarlu* (staulul) în care mulgea oile la *Su-Arină* (partea de jos a Vlaho-Clisurii).

[5]) *Th. Capidan*; Românii nomazi, studiu din viaţa Românilor din sudul Peninsulei Balcanice, p. 25-26 (Institutul dn Arte Grafice „Ardealul", Cluj 1926).

[6]) „Die zwischen Hämos und Donau lebenden Wlachen deren Land meist als weis-Wlachen bezeichnet wird verschnelzten sich allmälig mit den slavisierten Bulgaren". (C. Hopf, *Geschichte Griechenlands*, vol. VI, p. 165). Klein—Wlachien war zu jener Zeit in Aetolien. *Weis-Wlachien* in Moesien, Schwarz-Wlachien (Mauro-Vlahia) in der Moldau — Const Jircek, *Geschichte der Bulgaren* p. 218. şi p. 376 Cf, şi Cvijic, *La Péninsule Balkanique* p. 165: „l'y avait une Valachie Blanche dans les Balkans et au Nord des Balkans". Cf. acum în urmă şi Al. Philipide, *Originea Românilor* vol. I. pag. 709.

ca înrudire această massă românească: de cea din nordul Dunării sau din sudul Balcanilor. Condiţionată această denumire de aspectul portului, ei ar părea legaţi de masa celor din urmă: „Nu putem şti, dacă Vlahii din acest ţinut făceau parte din populaţiile româneşti sud-dunărene, dar dacă ar fi să admitem la baza acestei denumiri haina albă a Vlahilor Balcanici, atunci am fi înclinaţi să credem că ei ţineau mai mult de fraţii lor din Balcani şi Rodope". Intrebărilor puse, s'au şi dat răspunsuri: Românii balcanici nordici, erau ceeace bine spune Pericle Papahagi: „Ei formau veriga de unire, de legătură, de atingere dintre Românii nordici şi sudici". Profesorul Capidan, în continuare aminteşte de întoarcerea pleoapelor în biserica Sf. Dumitru a poporului răsvrătit contra Bizanţului, constatând că există un obicei al întoarcerii pleoapelor la *Aromâni*, pentru sperierea copiilor, pe care nu-l au Bulgarii. Amintim că acelaşi obicei al întoarcerii pleoapelor îl au şi Românii actuali din nordul Bulgariei. Timocenii îl întrebuinţează, de altfel ca şi Aromânii, pentru sperierea copiilor. De obicei bătrânii îşi întorc pleoapele — care sunt pronunţat de roşii din cauza vârstei — şi aleargă după copii să-i sperie, iar aceştia fug chirăind (plângând cu hohote).

Această realitate — adică neparticiparea *Aromânilor* din Pind, Tesalia, Macedonia şi Albania — la constituirea imperiului Româno-Bulgar, ci a altor Români (Aromâni după Papahagi), cărora cu drept cuvânt li s'ar putea spune *„Românii balcanici nordici"*, ne poate duce către desluşiri importante cu privire la centrul de formare al poporului Român.

Constatarea tuturor cercetărilor de până acum este: neapărata formare a poporului Român pe o arie spaţială unică. Fixarea acestei arii spaţiale este greu de făcut, dar în genere cam în acelaşi loc se indică centrul de formare al poporului român. Atât cercetătorii istorici cât şi filologii au ajuns la un acord: formarea lui atât în nordul cât şi în sudul Dunării. In mod frecvent se indică o regiune sudică care înglobează Valea Timocului şi dreapta Dunării: „Limba română s'a format pe un teritoriu întins nord şi sud-dunărean ce cuprindea, în partea lui meridională, bazinul vestic al Drinei, la sud de Skoplje, şi sud-vestul Bulgariei, regiunea de-alungul Dunării, în spre mare, Banatul regiunea romanizată din Ardeal şi Oltenia sau, cu alte cuvinte: provinciile Moesia superioară şi inferioară, Dacia şi Panonia inferioară". [1]) Ceva mai înainte (p. 36), profesorul Rosetti spune: „In tot suprinsul evului mediul sunt semnalaţi Români în regatul sârbesc".

De curând profesorul Gamillscheg a demonstrat că Valea Timocului este un centru (al treilea) de formare şi expansiune al poporului românesc.

După fixarea acestui adevăr — recunoaşterea în Valea Timocului a leagănului poporului nostru — putem mai uşor să ne lămurim o serie întreagă de lucruri. S'a arătat şi altă dată caracterul independent al regiunii Timocului, care îşi avea *legaţii* săi. Am reprodus mai sus pasagiul din *Istoria limbii Române* II a profesorului Rosetti, cu privire la menţiunea în documentele evului mediu despre Români. Mai departe (p. 40) citim: „Intre Sârbi, la vest, şi Bulgari la est, anume în regiunea Moraviei, cu munţii săi, se află un teritoriu ce era (şi este, n. n.) locuit de Români. Ei sunt semnalaţi de izvoarele istorice în statul sârbesc mult mai târziu: în 1198—1199, sub Ştefan Nemanija, îi găsim în regiunea Prizren, iar în 1253, 1254—1264, pe cursul Narentei şi al râurilor Tara şi Lim".

Această populaţie continuă până astăzi să-şi menţină din poziţiile iniţiale. Dela Morava până la Mare, avem peste jumătate de milion de Români, dintre care majoritatea aşezaţi între Morava şi Vidin. Despre ei se fac menţiuni şi mai târziu. Intr'un studiu recent „In Ţara Dacilor", [1]) în care se ocupă de vechiul drept poporan d-l C. Grofşorean pleacă dela organizaţia satelor valahe dintre Drava şi Sava, despre care se vorbeşte încă din 1630, unde se prevede clar într'un Statut în art. 1". Fiecare sat

[1]) *Al. Rosetti*, Istoria limbii Române, II, Limbile balcanice, Bucureşti 1938, p. 38.

[1]) Revista Institutului Social Banat-Crişana, An. VIII (1940) Nr. 27, pp 1—12.

Valah între Drava și Sava este obligat ca să aleagă un cneaz"... Reproducem, după d-l Grofșorean, textul acelei „Statuta et privilegia in generalatu Varadinensi, Data 1630, 14 April, Nr. 33 A. 300".

ART. 1

„Cuilibet pago Valachorum inter fluvias Savum et Dravum habitantium suus sit judex sive Knezius: vir, scilicet ad id genus offcii obeundum sufficiens et idoneus, qui statuto ad id tempore mense nimirum Aprili ante festum St. Georgii a sui pagi communitate pro uno anno eligatur..."

ART 2

„Quemadmodum universa Valachorum communitas in Trium Capitaneorum supremorum, nimirum Crizensis, ita quoque in quolibet capitanatu eligatur et constituatur supremus judex, vir serilus legumque patriarum guarus..."

ART. 3

„In delictis publicae tranquilitati contrariis atque aliis etiam criminalibus paenam sanguinis inferentibus, *Knezii* delinguentes obsque mora..."

ART. 4

„In levioribus autem Knezii reoscarcerii includant..."

ART. 5

„Kneziorum muniis non solum illud incumbet, at in iisdistrictibus cunctarum numerum domorum et familiarum nec non omnium capitum virilis sexus, 17 aetatis annum excedentium, exacto sciant eumque utrumque numerum in catalogo descriptum habeant, sed ub unusquisque patrum familias, eosdem masculos annum 17 excedentes in suis domibus alant, solicitae carae habibunt".

ART. 7

„Knezii summa vigilantia et studio omnia delicta et maleficia praecavere conabuntur..."

De judiciis

ART. 1

„Omne judicium una cum supremo judice et 8 assesoribus Valachis..."

ART. 8

„Patre familias absque liberis defuncto *major natu frater* vel proximus agnatus una cum vidua relicta familiam gubernet. Ouodsi vero defunctus juxta viduam liberos

quoque reliquerit, ipsa vidua una cum tutoribus vel curatoribus familiae praesit et junior liberorum cum reliquis, nullo sexus discrimine habito, ex aeque ad haereditatem admittatur".

Dacă, după cum demonstrează faptele, intr'adevăr Valea Timocului a fost un centru de formare, dar și de continuitate, *în ce sens a fost el și un centru de expansiune?*

Să-l ascultăm, în acest sens pe *Kekavmenos*. Pericle Papahagi [1]) scrie „Să fie oare adevărate, pentru o parte dintre Aromâni cel puțin, cuvintele lui Kekavmenos, care atribue Românilor din Epir, Macedonia și Elada, ca loc de origine, locurile ocupate în secolul al X-lea de Sârbi, și despre care ne spune:

„Acești Vlahi sunt însă așa numiții Daci și Beși. Ei locuiau mai întâiu lângă fluviul Dunării și a (l) Savei, unde locuesc acum Sârbii? [2])

Lucrul, continuă Papahagi, n'ar fi imposibil, dacă ținem seamă că mulți vor fi fost Românii cari se vor fi coborît spre Sud de prin regiunile dunărene în munții Pindului, mai ales în sec. X-lea, când, după părerea noastră, raporturile dintre Românii nordici și cei sudici erau intense.

Dacă acești Români nu au lăsat dovezi de limbă în graiul aromânesc cu ceva caracteristic Daciei, este că, pe vremea aceia, deosebiri dialectale apreciabile între cei dela nord și dela sud nici nu vor fi fost".

Pasagiul în chestiune, după prof. Keramopulos [3]), are următorul cuprins, pe care e bine să-l știm:

„Ei sunt aceia ce sunt numiți *Daci* și *Beși* și ei locuiau înainte, aproape de fluviile *Dunărea* și *Sava* acolo unde locuesc de câtăva vreme Sârbii, în locuri fortificate și greu accesibile. Incurajați de aceasta, ei simulau prietenia și supunerea împăraților mai vechi ai Romanilor și, ieșind din întăriturile lor, ei prădau țările romane; iată de ce aceștia, indignați contra lor, îi risipiră; și ei părăsiră țara și se risipiră în tot Epirul și Macedonia și cei mai mulți se așezară în Grecia" [4])

Că Aromânii au plecat din regiunea Savei și Dunării, este afirmat categoric, pe baza însemnărilor lui Kekavmenos, de profesorul Const. Noe: „Kekavmenos, care cum am spus, a trăit pe la sfârșitul secolului al XI, deci destul de aproape de vremea când se va fi produs o deplasare în masse de element român dela N. spre S., deplasare a cărei amintire se putea păstra încă în păturile populare, este un izvor de cea mai mare însemnătate, pentru trecutul vechiu al Românilor. El afirmă:

a) Că Aromânii au venit dela N., din regiunea Savei și a Dunării.

b) Că ei, în vremea când scria dânsul, erau răspândiți și se aflau în Epir, în Macedonia și în toată Grecia" [5])...

Academicianul prof. G. Murnu, încă din 1913, susține coborîrea Aromânilor din regiunea indicată de Kekavmenos:

„Că Românii din Pind și din Hemos nu sunt localnici, ci veniți despre nord — după toate probabilitățile din Serbia și din Bulgaria apuseană de astăzi, — nu poate fi nici o îndoială; despre care ne încredințează nu numai istoria, ci și mai ales documentele vii ale limbei noastre, a cărei unitate — adică coincidență aproape a

1) op. c. p. 24.
2) *Xenopol*, Istoria Rom. II², pag. 142-143.
3) Que sont les Koutzovalaques. Un problème ethnologique (Messager d'Athénes, Nr. 5194 și urm.).
4) *Kekavmenos* a trăit în secolul al XI și și-a scris lucrarea între 1070—1080.
5) *C. Noe*, O discuție în jurul Aromânilor. (Sociologie Românească, An. IV (1939), Nr. 1-3, p. 107).

tuturor fenomenelor linguistice observate la toate dialectele românești — presupune cu necesitate unitatea teritorială a românismului primitiv". [1])

Valea Timocului, cu o regiune de jur împrejur, care să corespundă întregului teritoriu vizat mai sus de prof. Al. Rosetti, la care trebuesc adăugate regiunile din sudul Hemusului, este deci nu numai centru de formare și continuitate a elementului românesc, ci și un centru de expansiune, nedesmințit de fapte. Aromânii au venit de aci, la o epocă nu anterioară secolului al X-lea și nici mult după sfârșitul aceluiași secol, după cât se pare, în urma unor presiuni provocate de ei, ci nu de o expansiune normală a populației slave sârbe, ceeace înseamnă — de altfel, documente citate au demonstrat mai sus — că nu toată această populație neastâmpărată de *Daci* și *Beși* dela Dunăre și Sava, a plecat în spre sud.

Această populație, din acest centru de formare, continuitate și expansiune al poporului român este cea care participă la istoria frământărilor istorice ce privesc sudul apropiat al Dunării. Românii de aci, pe care îi putem numi *Românii balcanici nordici*, iau parte la formarea imperiului Româno-Bulgar, după cum am văzut mai sus, fiind, în același timp, Românii care fac legătura, în tot decursul timpului, cu Aromânii și Dacoromânii, pe de altă parte. Prin mijlocirea acestor Români balcanici, cu o limbă aproape identică cu a Dacoromânilor, al căror contact n'a fost niciodată stingherit de existența Dunării, au pătrus elemente de toponimie dacoromâne dincolo de Balcani, prin cine știe ce așezare mai însemnată a acestor Români acolo, care odată și odată a trebuit să adopte graiul aromân. Dacă ne amintim de ceeace spune Pericle Papahagi, existența și rolul acestor Români balcanici, îl vom înțelege ușor: „Ei formau verigă de unire de legătură, de atingere dintre Românii nordici și sudici".

In concluzie, *Românii balcanici nordici* reprezintă până astăzi vechea populație de pe teritoriul primitiv sudic al formării poporului român, care își au drept centru de formare, continuitate și expansiune al lor, Valea Timocului, la care trebue să se înglobeze teritoriile unde se semnalează fie o populație prezentă, fie urme de o asemenea populație. Aceștí *Români balcanici nordici* iau parte la formarea imperiului Româno-Bulgar, după ce lăsaseră, ca dintr'o matcă bogată, să roiască o parte din ei, și anume Aromânii, după ce neastâmpărul și firea lor prădalnică, le atrăsese o presiune slavo-sârbă — care n'a fost o presiune de „expansiune naturală" și deci n'a putut avea ca rezultat dislocarea întregei populații, care, de altfel, este atestată neîntrerupt de isvoarele istorice sârbe până aproape în secolul al 14 lea, pentru ca în al 17-lea s'o găsim din nou pe aceleași locuri statuată cu o rânduire proprie, cutumiară, cu izvor în tradiția locală, veche. Românii balcanici nordici, în tot decursul istoriei au făcut legătura cu Daco-Românii și Aromânii.

Acestea sunt realități peste care istoria și filologia n'au putut trece și pe care le implică existența unei masse de Români, așa de însemnată în nordul Balcanilor, atestată în tot cursul istoriei.

FLOREA FLORESCU

POZIȚIA ETNOPOLITICA A ROMANIEI

Poziția etnopolitică a Românie, deși e definită odată și pentru totdeauna prin ceeace numim Țara și Poporul Român, în legătură cu celelalte state, ce ne înconjoară, în ultima vreme a ajuns ca să fie tot mai cu spor discutată. In deosebi ni s'a atras

1) *G. Murnu.* Românii din Peninsula Balcanică, București, 1913, p. 208.

atențiunea că am fi rămas tributari în materie de revizuiri teritoriale, unor vecini, mai ales în urma ultimelor prefaceri europene. Firește, sunt și alte convingeri la mijloc. Convingeri obiective, dictate de o cercetare mai atentă și de aflarea acelui adevăr, care să intereseze de aproape cunoașterea problemelor în legătură cu viața poporului român. Acest examen poate fi cu atât mai obiectiv, cu cât e făcut de streini, ținând seama nu numai de țara noastră, ci și de celelalte țări, mai îndepărtate ori deadreptul învecinate. Așa încât, fiecare frântură etnică își are oglinda sa, mai mult sau mai puțin credincioasă, dar continuu cât mai fidel redată. Și atunci, numai atunci se poate constata mai cu succes, ce sens primește chestiunea românească. Un exemplu, în această privință, ni-l oferă cartea lui *Iohann von Leers*, prof. la „*Hochschule für Politik*" din Berlin: Rassen Völker und Volkstümer" apărută în 1938. Din asemenea studii, rezultă pentru noi, altceva decât jena de a te simți dator cuiva.

E adevărat că poporul român, că și savantul german, își dă perfect seama, că momentul actual pentru el, e un moment unic, când majoritatea Românilor se văd strânși adunați la sânul ocrotitor al acelei patrii.

Iată un adevăr, ca să spunem așa, văzut puțin cam dela distanță. De altfel și savantul german își dă seama că în directă legătură cu propoziția de mai sus, stă o alta tot atât de hotăritoare. Și dacă e subliniată într'o carte de știință dece n'ar fi amintită și de noi? Se poate spune — și pe drept cuvânt — că noi nu ne batem cu pumnii în piept pentru Românii de peste hotare. Deși sunt cazuri, cum spun, când aceștia nu scapă cercetării obiective și se impun ca o realitate nedesmințită. In cazul de față, e vorba de Românii de peste Nistru. După autorul amintit, aceștia ar oferi pentru noi o problemă etnică de căpetenie, cu atât mai mult, cu cât sunt în directă continuitate cu trupul patriei mume. Sau după spusele autorului: „*Diese Moldowaner stellen das einzige grössere Volksproblem Rumäniens dar, Zumal ihr Siedlungsgebiet an das Mutterland Rumänien augrenzt*" (p. 134).

Insăși cele trei propoziții ce s'au putut formula în fugă: că țara românească a rămas tributară unor vecini în materie de revizuiri teritoriale, mai ales în urma ultimelor prefaceri europene; că Românii ar fi printre puținele popoare fericite, tocmai prin faptul alipirii la sânul aceleași patrii a celor mai mulți dintre ei; că o mare problemă de rezolvat în cadrul evolutiv de integrare etnică, sunt și acei Moldoveni de peste Nistru, însăși aceste trei propoziții cu cari te întâlnești des în publicistica mai nouă, au aerul că definesc complexul nostru etnopolitic. In realitate și precum se poate vedea, problema e cu mult mai complexă de cum ne putem aștepta.

In orice caz în faptul cum se situează ea, perspectiva de înțelegere se schimbă. Și fără îndoială, unitatea neamului românesc poate trezi oricând — pentru unii: teamă ori invidie, din care cauză au ales ca instrument de convingere o propagandă dirijată metodic. Dar pentru orice om de bună credință un lucru rămâne în picioare: *poziția etnopolitică a României, e o funcție — exclusiv — a procesului de integrare politică a Românilor și de unificare sufletească a lor.* Acest proces fiind de natură organică, se înțelege iarăși dela sine, că mai mult se afirmă decât se discută.

Din acest motiv să lăsăm istoria să-și urmeze cursul ei firesc, întrucât și *Von Leers*, lasă a se înțelege clar, că Românii nu ființează ca stat de ieri de alaltăeri, *ci Statul român e o creație cu mult mai veche, ale cărei rădăcini se afundă adânc în imperiul roman.* El își află numai o expresie de viață nouă prin întemeierea Statului muntean — încă din sec. XIII-lea dar altfel, e un stat foarte vechi: „*ein sehr alte Staat*", cum spune însuși *Von Leers*. El numai în timpul nostru deci, a reușit să-și profileze din nou imaginea vrednică a trecutului.

DR. ION CHELCEA

ROMANII DIN VALEA TIMOCULUI ŞI DREAPTA DUNARII IN OPERELE MARELUI ISTORIC NICOLAE IORGA

Continuând spicuirile de pasagii din operele d-lui profesor Nicolae Iorga, privitoare la viaţa şi trecutul elementului românesc din Sudul Dunării, după cum anunţasem în numărul trecut al revistei, de data aceasta ne vom referi la volumul *„Istoria Statelor Balcanice în Epoca Modernă. Lecţii ţinute la Universitatea din Bucureşti de N. Iorga“*, (1913).

La pagina 8, din acest volum, găsim:

...„Dela începutul întemeierii principatului muntean, strânse legături de familie cu Casa domnitoare sârbească — Domniţa Anca după Uroş fiul lui Duşan, — cu Casa domnitoare din Târnova — numele de Alexandru al Ţarului mort la 1365 şi al Domnului contemporan din Ţara-Românească; fiica lui Basarab măritată după acest Ţar Alexandru; una din fiicele lui Alexandru Voevod, soţie a lui Sracimir din Vidin, fiul Ţarului, — cu Bosniecii chiar — cum pare să arăte numele de Vlaicu al fiului lui Alexandru, — cu Bizantinii — dela cari ni-a venit principesa constantinopolitană Calinichia şi, odată cu legătura de familie, titlul de „despot“ pentru Mircea, titlu care nu se dădea decât rudelor Impăratului, — toate aceste alianţe îndreptau spre Balcani pe Voevozii din Argeş. Pentru păstrarea puterii în mâna creştinilor înrudiţi au dat ei partea lor în marile lupte dela Cirmen şi dela Câmpul Mierlei, în 1371 şi 1389, şi, după ce s'a văzut că rezistenţa Statelor mai vechi e cu neputinţă, ei au încercat să le înlocuiască. Astfel ostaşii lui Vlaicu ei înşuşi au stat în Vidin, ai cărui locuitori îl aclamau pe Român cu titlul de „Craiu“, şi în Nicopol, iar ai lui Mircea au păzit ani de zile Silistra. Toată Dobrogea, unde s'a revărsat în curând prisosul poporaţiei româneşti din partea răsăriteană a principatului muntean, ajunge după Dobrotici şi fiul său Ivanco Tinot al Domnilor malului stâng dunărean. Şi, dacă Mohamed I-iu n'ar fi isbutit, cu înlăturarea fraţilor săi, să reconstituie Imperiul otoman unitar, cine ştie până unde şi cu ce urmări ar fi putut înainta această veche penetraţie românească din Balcani!“.

Mai departe, la pag. 119 din opera citată, capitolul *„cea dintâi mişcare spontanee de eliberare (a sârbilor) de sub turci*, la începutul sec. al XIX, citim:

...„Ca şi azi, o întreagă regiune a Serbiei răsăritene, valea Timocului, părţile Negotinului şi întreagă vecinătatea erau locuite — cum o recunosc isvoarele contemporane — *numai* de Români. Din firesc antagonism naţional, aceşti ţerani, în parte veniţi de pe malul cellalt, se împotriviră răscoalei pe care însă în persoana lui Velicu au cântat-o. Dar războiul se strămutase din părţile Nişului — unde e de înregistrat numai căderea Ujiţei în Iulie — în aceste locuri. *Craina trebuia câştigată neapărat pentru răscoală.* Caragheorghe însuşi vine, cu 3.000 de oameni, împotriva acestor treisprezece sate care conduceau împotrivirea şi, ca pedeapsă pentru atitudinea lor duşmănoasă faţă de revoluţia sârbească, ele au fost arse, desfiinţate.

In cursul acestor lupte, noi, ceşti de aci, cari n'aveam aceleaşi motive de ură locală ca Românii din Serbia, ci dinpotrivă, simţiam porniri de eliberare, de luptă cu „Turcul păgân“, am ajutat pe Sârbi ca să poarte lupta lor de eliberare. Şi anume ajutorul acesta l-am dat noi prin detaşamentul de Români, care împreună cu oştile ruseşti, a pătruns în Serbia. Comandantul acestei cete, Nichitici, care făcuse parte din regimentul de ulani al gardei, îşi organizează la 1810 trupa lui, şi, luând din părţile muntene o cavalerie numeroasă, alcătuită numai din Români, — două escadroane — trece în Serbia. Ce a făcut acolo, arată memoriile lui Langeron. Căci

aceşti Români luară o parte hotărîtoare la marea luptă din 1810, împotriva Bosniacilor.

Putem auzi pe un luptător de atunci, care a trăit până aproape de timpurile noastre, pe Solomon, care, împreună cu Odobescu, a jucat un rol în revoluţia dela 1848. El se afla în Serbia cu Pandurii Craiovei, comandaţi de Drăguţ Mehedinţeanul, în August 1809, şi se înfăţişa alături de Ruşi, de Haiduc Velicu şi de Caragheorghe însuşi, la Bregova; în primăvara următoare lupta şi el pentru a scoate pe Turcii lui Deli-Cadri din „ostrovul Rahovei“, fiind şi greu rănit la cap, iar în 1811 Tudor însuşi, care avea 6.000 de oameni, îi va fi comandantul, la Calafat. Mai mult încă: acest boierinaş oltean, născut din părinţi ţerani în Vladimirii Gorjului, Tudor, care-şi oferise, ca mulţi alţii, sabia Ruşilor şi ajunsese supt steagul lor ofiţer de panduri, n'a luat parte, e adevărat, la luptele de peste Dunăre, dar cunoscând mişcarea Sârbilor, intrând în atingere cu ei — Milenco şi Petru Dobriniaţ au petrecut un timp ca pribegi la Craiova, — aflând necontenit, prin povestirile şi cântecele lor, isprăvile ce le săvârşiseră, informat despre începuturile lor de organizaţie, de sigur că de aici, din cele petrecute subt ochii lui, la 1806-1812, şi-a luat modelul pentru mişcarea lui de mai târziu, în multe privinţi, o adevărată reeditare pe pământ românesc a mişcării sârbeşti“...

Redăm acest pasaj din urmă, pentru că îl găsim foarte preţios din punctul de vedere al scopului urmărit de revista noastră, de a scoate cât mai mult în evidenţă existenţa şi viaţa Românilor de peste hotare şi în special pe acelea ale Românilor din Valea Timocului.

Intr'adevăr, din acest citat, rezultă, că întreaga regiune a Serbiei răsăritene, Valea Timocului (bulgăresc şi sârbesc), părţile Negotinului şi întreaga vecinătate sunt locuite numai de Români.

In ce priveşte împotrivirea *celor 13 sate* (care poate au avut motivele lor) de a lupta pentru eliberare alături de sârbi contra Turcilor, aceasta nu trebue să ne facă să credem că restul satelor de români de acolo, care întrec numărul de 200, nu au luat parte la luptele de eliberare de sub „Turcul păgân“. Aceasta ne-o dovedeşte existenţa *Haiducului Velcu* — român din Valea Timocului sârbesc *(Craina)*, care a trăit tocmai în timpul acestor lupte (începutul sec. al XIX) şi care a fost unul din cei mai destoinici conducători ai Românilor de acolo. Isprăvile lui contra turcilor de atunci au devenit legende vii în gura Românilor timoceni de care este căutat şi acum.

Se poate afirma cu certitudine, că Românii timoceni au luptat şi ei alături de ceilalţi creştini din sudul Dunării, pentru eliberare de sub jugul turcesc, fiind conduşi în lupte de oameni de-ai lor. Dealtfel, noi cunoaştem din gura bătrânilor noştri, contimporani ai celor ce au luat parte la acele lupte, care au avut loc chiar prin satele noastre, pe locul unde s'au dat luptându-se vedea şi acum oasele celor căzuţi, iar în multe familii se ştiu cazuri care au avut răniţi din acele lupte şi care au mai trăit mult timp după aceea.

Aşa au ştiut să reziste Românii timoceni pe locurile unde se găsesc de milenii până în timpurile noastre.

Ne întrebăm, vor putea oare să supravieţuiască şi în viitor?

A. ANDREI

CEVA DESPRE RUDARII ROMANI DIN BULGARIA

Imediat la poalele nordice ale Balcanilor se găsesc unele sate, cari, pe lângă populaţia bulgară, au „malale“ locuite de aşa numiţii „rudari“. Nu ştim să se fi ocupat cineva de aceste grupuri etnice. In rândurile de faţă vom expune numai ceia ce am putut cunoaşte, datorită unor împrejurări excepţionale.

In primul rând să fixăm localităţile cari ne-au rămas in memorie, căci ne este cu neputinţă să facem mai mult: com. Lileace, com. Mramoren, com. Borovan, toate in jud. Vratza. Nu putem da un număr de familii. Am intâlnit rudari, cari imi vorbeau de satele lor, dar pe care nu mi le amintesc.

In Stranja, la sudul Bulgariei, am intâlnit vre-o 10 familii de rudari, despre cari nu pot spune dacă erau stabilite definitiv in Alaghire şi Fachla sau ele veniseră acolo spre a confecţiona anumite obiecte de lemn, pe cari obişnuesc să le vândă la şes. „Rudarii" este denumirea pe cari ei şi-o dau. Românii din dreapta Dunării ii numesc fusari, iar bulgarii ii numesc „cătunari". Românii ii mai numesc şi cortorari.

Sunt de religie creştină. Este o insultă pentru ei să-i numeşti ţigani. Românii din Dreapta Dunării ii consideră inferiori. Iată dece nu le dă să bea apă din urcior sau din „cane", ci din strachină sau alt vas.

Rudarii vorbesc româneşte, având expresii ca „d'aia" „da dă unde", „dă fag". Vorbesc bulgăreşte numai când intră in contact cu bulgarii.

Ei confecţionează linguri, fuse, lingurare, târne, scripeţi, pe cari le aduc la şes spre a le vinde bulgarilor sau Românilor din Dreapta Dunării.

Femeile se indeletnicesc şi cu ghicitul. Rudarii se stabilesc „cu cortu" lângă sat; bărbaţii lucrează „la linguri", iar femeile colindă satul cu „traista cu fuse". Bărbaţii sunt ursari buni. Când vin „cu ursu" intre românii din Dreapta Dunării cântă româneşte, iar intre bulgari cântă bulgăreşte.

Copii rudarilor nu prea se duc la şcoală. Rudarii totuşi au un adevărat cult pentru „omul cu carte".

Ei sunt buni călători: merg din sat in sat cu căruţele sau pe jos. Am intâlnit rudari, din părţile Vratzei, in apropierea Sofiei unde veniseră pe jos.

Imi pare foarte rău că nu am avut posibilitatea să-i cunosc mai de-aproape...

Multe probleme se pot pune in legătură cu ei.

In primul rând trebue stabilit localităţile pe cari le ocupă; după aceia provenienţa şi destinul lor istoric. In afară de Bulgaria unde-i mai găsim? Cum sunt trataţi? Ce posibilităţi de viitor au? Care este contribuţia lor folcloristică? Ce obiceiuri au? — Fiindcă este vorba de obiceiuri rămase amintesc că la ei flăcăul cumpără fata dela părinţi, atunci când se căsătoreşte.

Multe sunt intrebările, cari se ridică in jurul lor, sau la care se va răspunde numai după cercetări speciale.

GH. RAŢIU

NOUL REGIM AL COLONIZARILOR

Intr'o publicaţie ca a noastră unde cititorul caută nu numai ceeace s'ar numi in termeni obişnuiţi „faptul cotidian", dar mai ales *fapte* ce pot fi socotite etape in rezolvarea chestiunilor care ne preocupă, rămâne un imperativ analiza amănunţită şi critică a lor!

Noua lege a colonizării trebue dar urmărită articol cu articol, aliniat cu aliniat; la inceput rămânem şi la expunerea de motive care a insoţit proectul, isvorul principal al ei.

Expunerea de motive a proectului de lege asupra colonizărilor, — depus in şedinţa dela 23 Martie 1040 — constată sau enunţă:

a) din 1920 până in prezent s'au colonizat (mai ales in Dobrogea şi Vest) 36.501 familii, pe o suprafaţă de aproximativ 356.508 ha.

b) politica veche a colonizării a instaurat un regim neeconomic.

c) s'a favorizat desvoltarea proprietăţii mici (5-10 ha.) in dorinţa de se inzestra „cu pământ un cât mai mare număr de ţărani", din care cauză „s'a indreptat spre aceste regiuni populaţia cea mai mizeră a satelor".

„In aceste condiţiuni — continuă expunerea de motive — cu un element omenesc de calitate indoelnică, cu loturi de exploatare mici, de-o rentabilitate care nu permite ameliorări şi investiţiuni, ci le condamnă la mijloace de muncă insuficiente şi primitive, progresul economic şi perfecţionarea agriculturii in aceste centre de colonizare nu sunt posibile".

Rechizitoriul, destul de clar şi mult mai mult aspru, nu ştiu in ce măsură este just. Incercăm, in rândurile care vor veni, să vedem care este adevărul, adevăr pe care-l poate declara numai cunoaşterea realităţilor. Este posibil, in urma atâtor articole de gazete, să arunci orice pe seama legilor anterioare de colonizare, pe seama „calităţilor indoelnice" ale coloniştilor, pe care noi nu le socotim deloc indoelnice insă, fiindcă şi in trecut a fost un corp matur care a votat; iar atâtea interpelări din Cameră şi Senat dovedesc un desinteres oficial, că prea au fugit „politicienii" de asemenea problemă".

Iar neajunsurile legilor anterioare, au dus la alte norme, care in rezumat ar fi:

a) alegerea mai bună a elementelor de colonizare.
b) o stabilă şi economică rânduire a proprietăţii.
c) se măresc loturile până la 50 ha şi chiar 100 ha.
d) indivizibilitatea lotului de colonizare.
e) termenul de plată al loturilor s'a fixat la 20 ani.

Iată punctele esenţiale care stau la baza nouei legi a colonizării. Punctele acestea oricât de seducătoare ar fi, sunt realizabile? Dar chiar realizarea lor — ceeace este o imposibilitate — va satisface intenţia Statului Român, care colonizează? E o intrebare. Dar care este această intenţie? Cu alte cuvinte care sunt imperativele naţionale ale colonizării? Lucrul acesta nu este definit şi tocmai din acest motiv noua lege este streină scopului naţional. In art. 1, citim: „Prin operaţiuni de colonizare se inţelege: aşezarea coloniştilor pe terenurile destinate colonizării, buna lor instalare in centrele de colonizare, cât şi organizarea lor economică, socială şi culturală". Ei, nu! Statul când face colonizare nu se gândeşte la „*individul*" colonizat. Nu. El se gândeşte la o regiune unde trebue, sub o formă oarecare, să maseze element „naţional". Este atât de elementar inţelesul colonizărilor dela noi, incât orice discuţie rămâne de prisos. Şi dacă acesta este inţelesul colonizării, nu cumva legile vechi erau bune? Dealtfel se observă o contradicţie in legiuirea actuală: pe de o parte, chiar in articolul 1 se proclamă preocuparea de interesul coloniştilor, al individului colonizat, iar pe de altă parte — se va vedea mai jos — proletarii satelor, sunt excluşi, preferându-se sătenii cari au inventar mai bun sau posibilităţi de investiţie!

Ne surprinde că in Art. 3. Serviciul colonizărilor ar avea in sarcină construirea de localuri ca *şcoli, biserici* etc. Cum adică, Educaţia Naţională, Cultele nu vor să conlucreze pentru opera colonizării? Nimic, afară de ceeace priveşte strict instalarea şi organizarea coloniştilor să nu apase serviciul colonizărilor.

Trecând peste capitolul II să ne oprim la al III-lea. Aci citim că intre alte condiţii cerute (Art. 5, al. f) colonistului este „să aibe inventarul agricol necesar cultivării lotului". Mai jos (Art. 7, al. a), citim: „Acel care in afară de condiţiunile prevăzute de art. 5, vor face dovada că au un inventar mai important pentru exploatarea lotului şi mijloace suficiente pentru a-şi intocmi gospodăria".

Precizarea dela art. 5, aliniatul f. nu a fost găsită suficientă. In mod expres, pentru preferarea coloniştilor, prin art. 6 aliniatul a, se va ţine seama de inventar şi de posibilităţile de investire. Dar aceasta nu mai este colonizare. Suntem in faţa unei legi care va provoca, deşi aparenţele sunt minime, o mişcare de populaţie. O regiune prea populată, prin cei mai avuţi, va veni aci in dorinţa unui câştig. Lucru aproape

imposibil. Cel care are inventar la țară și posibilități de investire, rămâne pe loc. Fiindcă oricât de mare ar fi perspectiva norocului, este mai puternică legătura lui sufletească cu satul natal. De ce Românii duși în America nu au rămas acolo? De ce sunt așezați, cei rămași totuși, pe centre curat românești? Este vorba tocmai de sufletul de care vorbim, care are nevoe și el de o anumită hrană pe care nu i-o poate da magazia plină.

Dar se vorbește de o latu:e socială. Care este preocuparea socială când cei neavuți sunt literalmente excluși dela colonizare?

Lucrurile s'ar fi schimbat dacă s'ar fi pus bizuință pe populația nevoiașe și care trebuia îngrămădită, pentru a se împlini numărul de Români de care avem nevoie la graniță și Dobrogea pe suprafețe mici. In cazul acesta categoria săracă a satelor noastre, s'ar fi deprins ușor de locurile copilăriei, pe care și așa le părăsesc destul de des, în căutarea lucrului. Iar lotul, bucățica aceea mică, ar fi constituit o binefacere, pe care ar recunoaște-o, așa, cum am avut ocazia să aud spunându-se în anchetele pe care le-am făcut. Intr'o lucrare [1]) am arătat că mulți dintre coloniști, mediocri, în satele de baștină, au devenit buni în *Cusuiul din Vale*, și un număr infim din cei buni au regresat: „Dintre cei 72 colonizați au fost buni la satele lor 35 sau 49%, iar mediocri au fost 37 sau *51%*. Cu alte cuvinte avem coloniști din pătura de sub normal a satelor din Timoc. Veniți în Cusui, procesul schimbărilor și a lucrurilor noi a făcut ca unii să se înalțe, iar alții să decadă. Din cei buni unii au suferit înfrângere și anume 2; din cei mediocri s'a redresat mulți, 26. Satul prin urmare are această înfățișare 82% gospodari buni și 18% gospodari mediocri. Desigur că acest procent este îmbucurător, dacă ne gândim la greutatea cu care au reușit să-și facă casele și să-și procure inventarul [2])".

Aș adăuga acum: ce vrem mai mult dela niște oameni pe care i-am ținut în bordeie ani de zile chiar după ce le-am dat loturile? Pentru exemplificare, iată situația în 1935 în acel sat:

I.

Din câte sate veniți	Locuințe proprii	Bordee chirie	INVENTARUL	
			Complet	Parțial
16	40	28	27	41

Prin urmare, încă în 1935 un procent înspăimântător ducea o viață de hrubă, într'o mizerie despre care nu se poate vorbi. Și iată că peste trei ani numai, satul este cu totul schimbat.

Mai mult. Dacă populația săracă a satelor noastre, exclusă dela colonizare, va putea, cine știe pe unde să-și scoată pâinea zilnică, ar fost mai bine dacă i s'ar fi dat posibilități largi de colonizare.

Favorul pentru Românii de peste hotare, că pot obține loturi înainte de a avea inventarul este bun. Altfel, plecând la lucru în alte țări, s'ar fi pierdut.

[1]) *FLOREA FLORESCU: Cusuiul din Vale. O colonie de Români Timoceni din Cadrilater.* (*Sociologie Românească*, An. III (1938) Nr. 4-6).

[2]) *Op. c. p.* 174.

Căci, ca să precizez, trebue să amintesc căci numai din comuna Bregava, județul Vidin -- Timoc, — pleacă în fiecare primăvară peste 300 de Români la lucru, iar mulți dintre ei nici nu se mai întorc. Că regiunea Timocului totdeauna a avut o populație ce-și căuta de lucru în alte părți, reese și din faptul că înainte de război România era împânzită de căutători de lucru.

II.

Din câte sate veniți	Locuințe proprii	Bordee chirie	INVENTARUL	
			Complet	Parțial
16	72	2	56	15

Românii de peste hotare n'ar fi putut suporta restricțiunile. Motivul: chiar dacă omul a avut avere și a vândut-o, nu poate trece cu bani în țară. Prin urmare, cine reușește să vină, vine sărac, indiferent ce stare a avut dincolo. Apoi lichidarea averilor acolo, este extrem de grea, fiindcă nu este reglementată, cum a avut grije s'o facă guvernul turc, dar despre care legiuitorul nostru tace. Iată realitatea, pe care orice articol „sublim" văzut la birou n'o poate schimba.

Cât privește inventarul, știe cineva la cât se urcă?

Să încercăm a-l face:

III.

Denumirea obiectelor inventarului	L E I
a) Animale de tracțiune:	
— 2 boi	16.000
— 2 cai	20.000
b) Vehicole:	
— 1 car	4.000
— 1 căruță	4.000
c) Unelte agricole:	
— 1 plug	3.500
— 1 grapă	700
— 1 tăvălug	400
— 20 sape	900
— 20 secere	800
— 2 târnăcoape	320
— 2 topoare	300
— 1 ferestrău	100
— Diferite clește	100
TOTAL	51.120

Iată deci, cum cerându-i colonistului un minim de inventar — afară de posibilitățile de investire pe care i le cere legea — ajungem la suma de 51.120! Dar dacă ai face-o cu meticulozitate, ținând seamă de prețul actual al fiecărui articol introducând toate articolele, la ce sumă ai ajunge?

Deci și pe calea cifrelor se poate vedea că într'adevăr legea exclude dela colonizare populația săracită a satelor.

Trecem mai departe. Prin dispozițiile dela art. 10 lotul de colonizare se fixează dela 10 ha până la 60 ha și numai în cazuri speciale va fi de 5 ha sau de 20 ha. Loturile de 100 de ha se dau în „jurul conacelor mai importante", cu condiția ca cel colonizat, în 3 ani să facă o investiție de 5.000 Lei pe ha! (Adică o investiție totală de 500.000 lei). Mai întâi că pe cele 100 ha. s'ar putea coloniza 10 familii nevoiașe, adică s'ar îngrămădi pe ele 50 de persoane, decât unul, cine știe cine și destul de bogat — dacă poate să investească atâția bani — pentru a merge undeva, ca să dea „brânci" streinilor, iar nu bieților Români. De dragul conacelor, nu putem lăsa să ni se piardă atâția frați de peste hotare, cu care ne mândrim în zile de sărbătoare. Hotărît lucru.

Art. 11 din lege acordă provizoriu lotul. Abia după 2 ani, când se va constata dacă colonistul are gospodărie în centrul de colonizare inventar etc. poate să i se transmită definitiv. Pentru Români de peste hotare termenul se prelungește, până la satisfacerea servisiului militar, până la obținerea cetățeniei române. Evident că *numai un om practic* avea să introducă această bună dispoziție referitoare la Românii de peste hotare. Dispoziția art. 16 (cap. IV) prevede ca valoarea construcțiilor și înlesnirilor acordate să se restitue în 60 rate (2 pe an), fără dobândă. Neplata a 3 rate consecutive aduce deposedarea colonistului „fără somațiune sau punere în întârziere". E prea mult „fără somațiune și întârziere". Și dacă se rămâne la această dispoziție, se va perinda, același lot, prin multe mâini. Dar cu aceasta nu facem nimic pozitiv.

Cât privește regimul juridic al loturilor de colonizare și îndatoririle coloniștilor, îl credem foarte prețios.

Loturile „sunt unități economice și indivizibile și ca proprietate și ca exploatare. Ele nu pot fi împărțite nici prin înstreinare prin acte între vii, nici prin succesiune". (Art. 18, cap. V). Îngrădirea nu privește pe copii și a celor ce ies din indiviziune „sunt scutite de îndeplinirea condițiunilor arătate la aliniatul 1, înstreinările pentru înzestrări sau donațiuni către copii și a celor pentru ieșirea din indiviziune". (Art. 19). Cei care vor să înstreineze loturile, legea le asigură trecerea lor numai la cei îndreptățiți de a fi colonizați sau le preia statul.

Iată atâtea dispoziții din lege examinate. Unora li s'a adus obiecții serioase și de alții. Consiliul Legislativ secția II în Avizul Nr. 8 din 12 Martie 1940, „socotește că deosebirea de procedură pe care proectul o institue prin art. 32, între cazurile în care colonistul este arendaș (primii 2 ani, n. n.) și cele în care a devenit proprietar, nu pare a fi pe deplin justificată; deposedarea colonistului constitue un act grav, care nu poate fi săvârșit decât cu garanțiile procedurii judecătorești, chiar și în cazurile când lotul este deținut numai cu titlu de arendaș; aceasta cu atât mai mult cu cât colonistul de cele mai multe ori a fost adus din regiuni îndepărtate, a făcut cheltueli pentru a-și procura inventar agricol și însfârșit nu a contractat arendarea decât ca o fază premergătoare dobândirii proprietății".

Consiliul Superior Economic prin Avizul 25 în ședința din 29 Ianuarie 1940 — lucru curios, între altele cere ca „desemnarea coloniștilor să nu fie condiționată în mod expre de originea română"...

Consiliul însă judecă bine când opiniază contra loturilor mari, cerând suprimarea art. 11, al. 3 și urm. Același Consiliu se dovedește foarte realist când spune că toate adausurile (pentru cheltueli de măsurare, parcelare etc. peste prețul lotului

să fie suportate de Stat fiindcă „constitue o sarcină prea grea pentru o gospodărie nouă, cum este acea a colonistului".

Iată și faze în epoca de proect a legii. De mare importanță este și expunerea d-lui prof. Agricola Cardaș. Am impresia că, din cele spuse, cunoaște apreciabil situația colonizărilor dobrogene. Prin faptul însă că nu citează lucrări superioare celor onorate cu citarea, ne face să credem că d-sa este strein de cele mai reale observații făcute în această materie. Iar recunoașterea lor, cred că a lipsit pe legislator de călăuza adevărată pentru o lege bună. Este vorba de lucrarea lui Vasile Th. Mușí; *Un deceniu de colonizare în Dobrogea Nouă* (Buc. 1935) și mai ales de lucrarea regretatului prof. Const. Noe: *Colonizarea Cadrilaterului. (Sociologie Românească*, An. III (1938, pp. 119-158).

E drept că d-l prof. Agricola Cardaș, redă o icoană vie a ceeace au însemnat colonizările; ne vorbește de mizeria coloniștilor, de bordeele în care au locuit; de deosebita pricepere și sârguință a Macedo-Românilor, asupra cărora revine deseori; „Norocul pentru noi au fost acei coloniști, oameni vajnici macedonenii, spița aceasta nobilă și atât de bine dotată a poporului românesc.

Acești macedoromâni căliți cu greutățile locului de origine știu să lupte, știu să răzbată, știu să convingă, și cu emoție adâncă privești așezările lor dela Frăsari, Grămostea, Babuc, N. Filipescu, Garvarcioara, Regina Maria, Turksmil și alte sate răzătoare, pline de vlagă și bogate și dătătoare de speranțe pentru viitorul neamului nostru din această regiune. La fel satul Regele Carol II-lea format cu regățeni".

Și mai departe, d-l prof. Agricola Cardaș dă această asigurare, plină de speranțe: „Prin aceste colonizări — ca și în trecut — vom sprijini pe toți Românii de pretutindeni, pe cât va fi cu putință să între în hotarele țării. Față de însușirile sufletești ale coloniștilor Macedoromâni, care au schimbat în puțini ani aspectul întreg al Dobrogei Noui, îi socotim ca pe cei mai indicați și străluciți colonizatori în orice parte a țării unde străinii abundă și nu vom mai face greșeala pierderii nici a unui metru pământ din pământul Patriei, fără a ne gândi la ei". Laudă unui senator român care vorbește așa, când ne gândim că sub o guvernare trecută, sute de Macedoromâni ajunși la Rusciuc pentru a trece în România să fie colonizați, s'au întors din nou în munți fiindcă li s'a refuzat permisiunea de a intra în țară!

Aceste cuvinte ale profesorului și senatorului Cardaș, mai mult, această credință, ar fi fost încununată de cele mai bune rezultate, dacă s'ar fi făcut o largă publicitate proectului, dacă s'ar fi consultat toți cei interesați în asemenea problemă.

Nici reprezentantul Transnistrienilor — d-l Smochină — și nici societatea Timoc, prin reprezentanții ei, n'a fost chemată a face propuneri. Va fi fost cea Macedo-Română? Din schimbul de păreri s'ar fi putut ajunge la unele principii călăuzitoare și nu s'ar fi îndepărtat dispoziții categorice și foarte bune ale legii anterioare, care obliga ca cel puțin din numărul total de coloniști jumătate să fie Români de peste hotare. Aplicarea legilor este limitată în timp. Așa că se poate ca unor oameni de credința d-lui prof. Agricola Cardaș să urmeze alții, care în fața unei legi care nu dispune nimic referitor la proporția Românilor de peste hotare, va pune poate tocmai invers problema. Să nu ne punem la îndoială bunăcredința urmașilor? Atunci de ce facem legi și pentru contemporani, dacă nu tocmai de teama că ei vor face abateri dela dispozițiile verbale?

Legea de față are scăderi capitale. Aș putea adăuga că vechea, cu asigurări de credite pe termen lung, ar fi putut rămâne. Din cauza banilor, colonistul a dus și vieață de bârlog. Am văzut mai sus ce salturi a făcut un sat în numai doi ani de zile, după câțiva ani de trudă grea și mizerie. Profesorul senator Cardaș remarcă aproape surprins de realizarile din Dobrogea în unele sate. Ce vrem mai mult? Nu trebue oare să acordăm un credit — în timp — așezărilor de coloniști? Nici 10-15 ani, cât se pare că ar fi media? Am face și facem o mare eroare. Colonizările din Dobrogea au reușit. Deși streină de oblăduirea autorităților în subordine, prin voința

de trai a locuitorilor, au învins totul. Ce vreţi, vreţi o statistică dintr'un sat, concludentă, din care să se vadă că fiecare colonist a fost deposedat de 2-3 ori de lot — după ce îl depărtase — pentru că cutare agent mituit i l-a repartizat altuia? Şi atunci, de unde până unde mereu acest cântec, nejust, ca atâtea poveşti dăunătoare, ce merg din gură în gură, ajunse, ca şi aceasta, dincolo de hotare?

Vrând să aducă inovaţi:, şi aduce câteva bune, legea nouă nu urmăreşte să maseze, acolo unde se simţea nevoie, Români. Este cea dintâi eroare. Legea, preocupată de creierea anumitor sisteme economice, impune condiţiuni coloniştilor, care nu se pot satisface de un „individ" îndreptăţit prin natura lucrurilor de a fi colonist, adică de a pleca cu braţele să muncească un pământ care i se dă. Este vorba de „inventar" şi de precăderea faţă de cel cu inventar mai mare. In felul acesta Românii din ţară, buni muncitori, sunt lăsaţi să cutreere mai departe diferite centre.

Este o raţiune pentru legiuitor măsura pe care înţelege să o ia. De fapt numai scurgerea timpului poate să aducă la anumite clarificări în această privinţă. Nu poţi face reproşuri, deşi discuţia nu este exclusă.

Am arătat, mai sus, că argumentul adus de legiuitor, că până acum a venit să ia loturi numai „populaţia mizeră a satelor" cu „calităţi îndoelnice" nu este valabil, din moment ce un sat, analizat de noi acum 2 ani din acest punct de vedere, ne-a arătat că deşi colonişti sunt proveniţi din pătura subnormală a satelor de plecare, totuşi în noul sat s'au schimbat, devenind din *mediocri* cum fuseseră în satele lor, *gospodari buni*, astfel încât întreg satul acum are un procent de 82% gospodari buni. Toate acestea, alături de obiecţiile făcute de alte organe, examinate mai sus, aruncă o lumină nu tocmai favorabilă asupra legii — cea dintâi care îşi permite luxul de a creia loturi extraordinar de mari dela 10 la 50 şi în cazuri mai speciale chiar 100 ha!

Legea apoi a rămas străină de tot ce putea să formeze obiectul unor preocupări speciale. Intr'un săptămânal constănţean, d-l căpitan Nic. Ştefan, de pildă, făcea interesante observaţii: „Colonizările făcute în completare, la satele existente, trebue să cuprindă un număr superior de familii, pentru a se putea menţine, de nu şi impune, specificul naţional, iar mărimea lotului şi inventarului agricol să *fie orientate* (sublinierea noastră) după media proprietăţii localităţii respective, spre a se asigura superioritatea economică a colonistului". Pe lângă aceasta, d-sa mai propunea — şi observaţi că fără condiţii — colonizări pe ţărmul mării:

„Dar noi mai dispunem şi de litoralul maritim unde deasemenea trebue să facem colonizări de pescari Români. Este nevoie ca Statul să-şi creieze disponibilităţi de pământ pe malul mării pentru a ajuta aşezări stabile de pescari vânători Români prin colonizare gratuită pe ţărm. Cel puţin la punctele principale de pescuit.

Este nevoie, cum am scris şi altă dată, ca de-a lungul ţărmului să fie sămănate aşezări de Români care să colinde în lung şi în lat apa şi odată cu scoaterea bogăţiilor din fundul ei să reprezinte ochiul, inima şi voinţa neamului".

Iată atâtea răspunsuri la lege, care n'a început să fie aplicată şi căreia îi pot încă prinde bine. In orice caz, decât să se pună în aplicare în forma în care este cu excluderea dela dreptul de colonizare tocmai categoria sătenilor nevoiaşi, favorizând numai pe Români de peste hotare; decât să vedem rezultatele atâtor dispoziţiuni — negative fireşte — legea, dacă nu este modificată, ar fi mai preferabil ca ea să fie abrogată. Ar fi cel mai cuminte lucru, care s'ar putea face.

Legile trebue să se coboare la nevoile şi durerile celor interesaţi (Stat şi individ). Ele nu pot părtini nici pe unul nici pe altul din aceşti contractanţi. Iar creditul de care dispune Statul, totdeauna trebue folosit în cea mai largă măsură. Ce păgubeşte Statul dacă recuperează investiţiile dela colonist după un lung termen

decât cel fixat? Nimic. Dar va câştiga enorm prin liniştea pe care o coboară în sufletul colonistului.

Acestea au fost, între altele, observaţiile aduse şi propunerile pe care le-am găsit bune de indicat pentru o lege bună a colonizărilor.

In faţa evenimentelor de astăzi nu ştiu dacă această problemă mare de Stat nu ar trebui amânată. Este mai bine, ca în calmul unor zile de pace, peste un an, doi şi chiar mai mulţi, ca ea să fie pusă. Abia atunci am avea siguranţa că nu a fost nimic pripit în studiul şi posibilităţile ei de rezolvare. Poţi aştepta oricât de mult un lucru bun — este un principiu sănătos care depăşeşte cine ştie ce ambiţie a muritorului om atât de vanitos şi atât de setos de a se lega ceva de numele lui.

Amintesc, lucrul nu este lipsit de importanţă, că Bulgarii, înainte de aduce coloniştii la loturi, au case noi construite. Se pot vedea, în multe locuri case *goale* aşteptând pe colonişti...

FLOREA FLORESCU

LA MOAŞE: UN OBICEI ŞI O AMINTIRE[1]

Ce-mi voi putea aduce aminte? In ce atmosferă se desfăşura obiceiul „la moaşe"? Vom vedea.

Mi s'a povestit deseori că la naştere a fost zor nevoie mare pentru tăierea buricului. Se zice că baba Ionăşcoaia a făcut operaţia. Ea a cerut o seceră în acest scop, ca să-mi placă munca câmpului. Tata a şi adus din pod o seceră ruginită, dar văzând rugina pe ea, a sfătuit femeile să caute alt instrument de operaţie. Atunci baba Ionăşcoaia mi-a tăiat buricul cu o custură plină de mămăligă. Şi astăzi sunt om şi jumătate.

Moş Ionaşco era om destul de răsărit. Avea cinci fii, toţi căsătoriţi, din care doi se ocupau cu ciobănitul, iar ceilalţi cu câmpu. Aveau casă bună, curte destul de largă cu toate bunătăţile gospodăriei. Nurorile se înţelegeau de minune. Bărbaţii la fel: toţi veseli, buni de glumă, amabili şi înţelegători. La fiecare *Sânvăsâi*[2] la el acasă era ca la nuntă. Baba Ionăşcoaia, femeie la şaizeci şi ceva de ani, mare la statură, cu obrajii roşii, întotdeauna glumeaţă, veselă, mulţumită de viaţă, cu şorţul ales, cu mânecele sumese şi cu ciumăgica în mână. Nu trecea an ca ea la Sânvăsâi să nu-şi sărbătorească tăierea buricului la o mulţime de copii, cărora le dăduse viaţă, fiindcă era singura moaşe în sat.

Ţin minte ca acuma: eram de patru ani când mama mă ducea de ultima dată la moaşe. Mai aveam doi fraţi mai mari, care nu se mai duceau la moaşe, fiindcă se măriseră. Mama se scula cu întunerec, încălzi camera, făcu un plocon de pâine pe care-l înţepă colea-colea cu furculiţa şi-l mânji cu ou. Tata tăie o găină şi mama o fiarsă întreagă. Apoi auzii pe tata cum ciocănea cepul butoiului în pivniţă: scoase şi o sticlă de vin. Mama atrase atenţia tatii să se îmbrace mai repede ca să fie la timp acolo. Ea la fel se îmbrăcă cu o rochie mai groasă de lână, îşi luă scurteica cu vulpii pe margine care mirosea a năftălină, aruncă opincile şi se încălţă în pantofi negrii cu ciorapi albi împletiţi de ea, apoi se împropodi cu o propoadă mai groasă, neagră. Tata îşi luă cojocul, căciula de astrăgan şi cizmele. Pe mine mă spălară pe ochi şi mă premeniră ca la Paşte. Mama mă înveli într'o propoadă groasă de lână şi mă luă în braţe. Tata sculă pe fratele cel mai mare care încă dormea şi-l şopti ceva

[1] Obiceiul povestit aci, este luat din viaţa Românilor din Dreapta Dunării.
[2] Sf. Vasile.

la ureche. Apoi băgă lemne în sobă, piti lampa, luă ploconul şi sticla cu vin şi ieşirăm.

Încă nu se revărsaseră zorile. Era frig, scârţâia zăpada sub picioare, prin sat era linişte şi adia un vânt rece de peste deal. Intr'o casă lângă stradă, pitită ca o cocioabă, acoperită cu trestie, cu un ochi de ferestruţă fără perdea lumina o lampă şi se vedea cum o femeie se sculase de noapte şi se lăia [1]) într'o albie. Despre răsărit în depărtarea cerului se zărea printre ramurile pomilor o albăstreală violetă, care mi se părea frumoasă, ca prin vis. Eu întrebam una ni alta şi-mi răspundeau când mama când tata când amândoi deodată.

Moş Ionaşco nu stătea departe de noi. Cotirăm pe câteva străzi şi ajunserăm la marginea satului, lângă ceşmea, unde stăteau ei. Intrarăm direct — mama înainte cu mine în braţe, iar tata în urmă, care ne apăra de câini cu cârja. Un cârd de gâşte stăteau pe zăpadă în întunerecul nopţii şi sâsâiau la noi întinzându-şi gâturile, ca şi când nu ne pofteau cu toată inima.

Inăuntru se audea veselie, toate camerele luminau şi la uşe ne întâlni moş Ionaşco. Tata şi mama îl salutară cu „bună dimineaţa". O cameră era plină de copii cu mamele lor tinere, frumoase şi pramenite, iar bărbaţii erau întraltă cameră unde mâncau varză acră presărată cu piper roşu şi beau ţuică. Acolo intră şi tata. Mama sărută mâna babei Ionăşcoaei şi îi dărui un şorţ negru cu boboci mari [2]) pe el de lânişoară verde şi cu colţuri albe pe margine. Moaşa mă luă în braţe vorbindu-mi:

— Ai venit flăcău mami? Vino să te dea baba la grindă, să creşti mare, să te 'nsori şi să-i aduci mamă-ta o noră frumoasă şi bogată!

Mama scoase un prosop învărgat din buzunarul scurteicii, mi-l puse la nas şi zise:

— Suflă! fiţi-ar mucu furisit să-ti fie! — şi-mi luă mucii.

Moaşa luă dintr'un sac rezmat de perete plin cu covrigi mari şi albi — un covrig — şi mi-l băgă pe cap până la umeri, apoi mă rădică de trei ori în sus până la grindă cu mâinile ei groase, cu guşa sbârcită şi lăsată în jos, cu cercei mari de argint ca nişte roate, zicând:

— Atâta să crească băiatu babii, atâta să crească!

Aceeaşi ceremonie se petrecu cu toţi copiii, care veniră după noi. După aceea trecurăm în camera cealaltă unde era pusă masa. Nurorile hărţuiau încoa încolo şi aduceau una alta pe masă, care se întindea dela un capăt al camerii până la celălalt. Aci erau: Gheorghe Vrăjitoru, Stancu Covată, Nicolae Cheznoiu, Oprea Vijulie, Ioniţă Cereceanu, Radu Marinică, Prună Ciontu, Ghiţă Ţugui, Florea Mocan, Dinu Enache, toţi cu soţiile şi alţii. Erau veseli, dispuşi şi plimbau ulcioruşul cu ţuică dela gură la gură. Se aduse ciorbă, pere [3]) şi friptură cu usturoi. Femeile rupeau câte-o bucăţică de carne mai bună şi dau şi la copiii lor, care stăteau lângă ele agăţaţi de poalele lor. La fel făcea şi mama. Ba ea îmi mai punea ulcioruşul cu ţuică la gură, şi-mi spunea să înghit numai odată. Eu trăgeam că mă'necam şi tuşeam. Bărbaţii vorbeau despre vite, despre nutreţ, despre ogoare, despre judecăţi. Femeile despre căsătorii, ce mai ţeasă, cum se mai împacă cu soacrele; îşi pipăiau cu mâinile rochiile una la alta şi se întrebau în câte iţe sunt ţesute şi ce fel de năvădeală au. Vorbeau toţi deodată şi bărbaţii stăteau cu căciulile în cap. Aerul în cameră era încărcat, cald, amestecat cu fum de lulea, cu miros de argăseală proaspătă de cojoc, miros de ţuică, varză, busuioc, tămâie. La perete ardea o candelă în faţa icoanei lui Sf. Gheorghe, care era zugrăvit pe un cal alb, omorând cu săgeata un bălaure. Sticlele cu vin se plimbau una după alta dela gură la gură gâlgâind şi ocoleau masa până

[1]) Spăla pe cap.
[2]) Cusături în formă de păsări.
[3]) Sarmale.

ce se goleau. Din când în când se audea „noroc" şi „să ne fie de bine". Mariţa, nora cea mijlocie a lui moş Ionaşco cu ochi negri şi sclipitori, cu un zâmbet plăcut pe faţă vorbitoare şi gingaşe tot invita pe mosafiri:

— Neane Ioane, daică Floare, luaţi bre de beaţi şi daţi încolo să se fârşească din sticle, că tata vrea să încercaţi şi vinu nostru. Tuşe Stano, leale Opriţo, luaţi ghea [1]) de beaţi!

Nea Ghiţă Ţugui, om peste cincizeci de ani, negru şi sgâlţiu, cu ochii ascunşi în fundul capului cu nişte sprâncene gălbui ca de lână lăsate pe ochi cu mustaţă vârâte sub nas şi cărunte, înfoiate până la urechi, privea ca un şobolan şi din când în când pufăia clăbuci de fum din lulea. In faţa lui stătea baba Stana care pe la un timp î-l întrebă:

— Câţi copii ai Ghiţă?

— Opt.

— Să-ţi trăiască.

— Ş'ai voştrii.

— S'audă Dumnezău. Şi mai poţi Ghiţă, mai poţi să te ţii de copii?

— Pe unde nu pot m'ajută mătuşa.

Râseră toţi cu gura până'n urechi.

— Câţi ani ai Lico, întrebă baba Stana pe soţia lui nea Ghiţă, care stătea lângă el cu copilu 'n poală cu sânii lăsaţi în jos până la brâu, cu faţa ciugulită de bubat ascunsă sub propoadă şi cam tăcută.

— Patruzeci şi trei — răspunsă Lica.

— Şi cum îl luaşi pe bătrâniciosu ăsta şi sărac?

— Ei, îmi plăcea de el..

Nea Ghiţă, care se vedea că-i place mai mult mămăliga decât pâinea, rupsă o bucătură cam mare dint'ro felie de mămăligă, o frământă între degete o 'ntinse în mâncare, o vâră repede în gură, carei ridică mustaţa stângă în sus, apoi dete căciula puţin pe ceafă, se ştearsă cu mâneca pe fruntea-i plină de sudoare şi zise:

— Păi Stano, dacă n'o luam pe Lica te luam pe tine că erai mai frumoasă.

— Dă-te Dracului de sbârcitură că nici nu mă uitam la tine, — răspunsă baba Stana.

— Ce, ai uitat când ne jucam la Andrei prin obor [2]) de-a sita, ne ascundeam în şteavle şi te pupam?

— Iacă aia! taci din gură laudanule, că nu ţiu minte.

— O fi, o fi — răspunsă moş Marin Gogoaşe, bărbatul babei Stani.

Nea Stancu Covată văzui că scoase fluerul din brău. Scuipă în vârful degetelor ambelor mâini, unsă de câteva ori gaurile fluerului de sus în jos şi de jos în sus, îl vârâ sub mustăţile sale înfoiate ca două spice de grâu şi îl umflă. Nea Oprea Vijulie se sculă, aruncă căciula in cap şi mai trasă de umeri şi pe nea Radu Marinică. Să sculă şi Ghiţă Ţugui. Dupe ei, — Stanca, Leana, Maria, daica Floarea, tuşa Stana şi începură să joace „alunelu". Făceau paşi mărunţi înainte şi înapoi şi totodată trânteau cu toţii când piciorul stâng, când pe cel drept. Florea Mocan îi privea dela masă mişcând şi el cu capu dupe cântecul fluerului şi din când în când striga: Z, z, z. Aşa Nea Opreo, nu te lăsa Radule, trage-i nea Ghiţă! Dupe aceia rădică sticla în sus şi strigă cât îl ţinea glasu: „A-a-a-ahha!

Se cam îmbătase.

Toţi vorbeau tare. Cineva comandă „galaonu", apoi „cornăţălu înfundat". Se mai prinseră încă femei. Tata se prinse şi el. Juca şi bătea tocurile cizmelor unu de altu. Femeile nu se lăsau şi ele deşi că suflau obosite parcă trăsaseră în plug.

1) fă.
2) curte.

Toate acestea făcură pe moș Ionașco să-și coboare cimpoaia de pe poliță. O pusă în subțioară, băgă gârloiu în gură și o țirli de două trei ori. Apoi scoasă gârloiul și scurmă în el cu o ghiară de vultur care era legată de cimpoaie. Ea era nouă ca și cojocul lui. Incepu să cânte cu trei glasuri deodată care se îngânau unul pe altul.

In timpul acesta se deschise totodată ușa din spre curte și apăru în umbra ușei Ion Stângă lăutaru.

— O-o-o, iacă-l și pe nea Ion!

— Ne-ai mirosât ca mâța peștele — spuse cineva.

— Păi, să poate fo veselie fără mine? Unde m'ați cherdut așa? Nu știți că fără mine nici în bisearică nu mearge.

El stătea în pragul ușei cu gemădanul[1]) pe umeri cu lăuta și arcușu 'n subțioară.

— Mai strângeți-vă puțân. Faceți-i loc și lu nea Ion. Șezi nea Ioane! — se îngrija Paraschiva, una din nurorile lui moș Ionașco. Nea Ion Stângă lăutaru șezu în capul mesei.

— Cântă-ne ceva nea Ioane, — îl rugă soția lui Marin Gogoașe.

— O, nu te grăbi, — zise deacolo nea Ghiță Țugui, punând mâna pe o cană cu vin oferită de Marița, — nora lui moș Ionașco, care umplea sticlele cu vin negru dintr'o căldare albă plină cu vin proaspăt dela butoi, acoperit cu spumă roză deasupra, — broasca pe uscat nu cântă!

Lui Stângă lăutaru i-se pusă mâncare caldă denainte, o cană cu vin și fu rugat în grabă să mănânce și să bea. El povesti că vine dela cârciumă. Trecând pe stradă a auzit glasu lui Florea Mocan și i-a dat în gând ce este. După aceia, râdică cana cu vin și zise:

— Să trăiești babă Ionășcoaio! Să-ți trăiască nepoții la care le-ai tăiat buricu! Să trăiești moș Ionașco! Spor la muncă și la vite. Noroc!

— Să trăim cu toți, — spuseră ceilalți și începură să bea.

Lăutarul își așeză căciula ciupercată în cap, luă lăuta, veche, slinoasă, acoperită deasupra cu o făină albă de smoală, mai strânse cuiele, trase de câteva ori aiurea pe coarde cu arcușul, dzigui de câteva ori coarda subțire, tuși și începu. Arcușul aluneca sprinten și energic pe coarde, alerga turbat dela coarda subțire la cea groasă și scotea o melodie frumoasă și tristă, amintind tinerețea, dragostea, necazurile și dulceața vieții țărănești.

Toți amuțiră, rămaseră nemișcați cu privirile înfipte în vioară. Și Stângă lăutarul, care trăgea arcușul cu mâna stângă, cânta cu gura deschisă cu dinții galbeni și afumați cu vocea groasă și cam răgușită:

„Foae verde, foae lată,
dila câmp până la ba-a-altă-ă, Leano-o-o!
numai flori și tămâioară
timp frumos de primăvară, Leano!

Dragă mi-a fost primăvara
și mândruța Marioara, Leano!
dragă mi-a fost și mi-o fi
până 'n ceasu de-oiu muri, măi Leano!

S'aud plugu scârțâind
bouleanu rumegând, măi Leano!
ciocârliile cântând
și plugaru 'n câmp arând, măi Leano!

Dragi mi-a fost oițăle,
când le dau cornițăle, măi Leano!
da mai dragi fetițăle,
când le-a crescut țâțăle, măi Leano!

1) O haină specifică.

Când oi zice foi, trifoi,
vâlvâie lumea de noi, măi Leano!
că ne iubim amândoi,
tot ca niște porumbei, măi Leano!

Lasă lumea să vorbească
numai mândra să-mi trăiască, Leano!
pe mine să mă iubească,
satu să mă ocărască, Leano!

Pleacă lumea la arat
eu rămâi cu mândra 'n sat, măi Leano,
mă fac broască pe pământ
și mă trag la așternut, măi Leano!

Incet 'ncet mă sui în pat
și mă satur de pupat, măi Leano,
nu vreu muncă, nu vreu bani
numai o sută de ani, măi Leano!

— Să vă fie de bine fraților!

— Să trăiești nea Ioane!

Apoi lăutarul mai bău odată din vin cu sete, se șteasă cu mâna pe gură și 'ncepu hore bătrânești. Cântă *„hora babelor"*, apoi *„urziceanca"* și *„galaonu"*. Jucară toți până ce se obosiră.

Când se făcu ziuă bine, plecă toată lumea. Se auzea „mai rămâneți sănătoși" și „să umblați sănătoși".

Acasă frații mei se sculaseră și ne așteptau. Eu stăteam cu covrigul mare la gât. Apoi îl frânsei, dădu-i câte o bucată fiecăruia și-mi oprii mie una mai mare.

Ce n'aș da să mai mă duc odată la moașe!

B. C. TUICĂ

DIN OBICEIURILE ROMANILOR DIN VALEA TIMOCULUI; INTALNIREA CATORVA SATE IN A DOUA ZI DE PAȘTE

La Românii din Valea-Timocului există un obiceiu foarte vechi, de o mare importanță din punct de vedere național și spiritual, cu o explicație curioasă, și anume acela de a se întâlni a doua zi de Paște, înainte de masă, la un anumit loc care poartă denumirea de *„Mânăstire"*.

La această întâlnire participă românii din comunele: Fundeni, Rabova, Perloveți, Boroivăț, Boșneacul din Vale, Boșneacul din Deal, Călinic, Molălia, Deleina, Cosova, Gânzova și Tianuț.

Ce este această mânăstire? Să nu-și închipuie cineva că este un schit de călugări. Ea a fost o mânăstire, o biserică probabil, în orice caz un locaș de rugăciune, lucrată într'o stâncă de piatră moale — piatră care se poate modela ușor — din care, până în prezent, din cauza intemperiilor și a căutătorilor de comori, nu a rămas decât o ruină, păstrându-se numai în partea dreaptă urmele unui fost locaș de rugăciune care se poate recunoaște cu ușurință după zugrăveala de culoare roșie, precum și după forma tavanului.

In jos se lasă o coastă aproape verticală, pleșuvă, acoperită ici colea cu mărăcini, iar la poalele ei se întinde o mică câmpie, străbătută de un râu care-și poartă

neavând până aci nici un nume, iar mai la vale, unin-
lin apele din spre Balcani, ia denumirea de Părăsita
du-se cu un alt râu care vine dinspre Boşneacul din Vale,
şi se varsă în Dunăre lângă Vidin.

Câmpia aceasta este presărată cu nuci seculari cu diametrul de circa un metru,
iar deasupra Mânăstirei se întinde o frumoasă pădure cu arbori de esenţă tei, carpen,
şi mai ales corni în partea dinspre Sud ale căror fructe de culoare roşie în-
chisă, toamna în lumina soarelui, dau regiunii un aspect strălucitor, pădure care la
început a fost proprietatea comunelor Fundeni şi Deleina, iar acum o stăpâneşte prin
samavolnicie, o comună bulgărească, luată cu japca dela Români.

Sosirea la mânăstire are loc, cu o mică diferenţă, în acelaş timp.

Comunele sosesc în grupuri cu lăutarii în frunte, cu flori (Paştele serbându-se
după stilul nou) manifestându-şi bucuria prin strigăte de ura, prin chiote şi pocni-
turi de pistol.

Toată lumea poartă costume naţionale cu cusături şi culori din cele mai vii
şi variate.

Mulţimea aceasta imensă, la început mişună ca un furnicar, pretutindeni răsu-
nând cântecul şi limba românească, fierbe de animaţie. Apoi încetul cu încetul totul
se linişteşte, lumea se aşează pe iarbă verde, se întind mese cu diferite vase cu vin,
ouă roşii cu motive naţionale.

Locuitorii unei comune schimbă ouă, vin şi mâncăruri cu locuitorii altei co-
mune, deci ouăle, vinul, pâinea adusă acolo de un locuitor este destinată să se
transmită altui locuitor din altă comună, iar acela la rândul său o transmite pe a
sa acestui din urmă, pe care nu-l cunoaşte dar caută să-l cunoască.

După ce masa este terminată se întinde o horă mare, formată din toţi locuito-
rii comunelor participante.

La ora 11 totul se termină; lumea începe să se adune în grupuri după comune,
care apoi pornesc iarăşi către comunele respective în strigăte, chiote şi pocnituri
de pistol.

Pe deasupra lumei acestea pluteşte puterea spirituală a unui neam, care îi
adună; din gura ei ţâşneşte o armonioasă limbă românească, un bun strămoşesc
scump în Valea Timocului.

Originea acestui obiceiu?

Cei bătrâni dau următoarea explicaţie: In Periş, regiune de terenuri arabile, cultivată cu grâu şi porumb, proprietatea Fundenilor şi Răbovenilor (locuitorii satelor Fundeni şi Rabova), a fost un vechi sat cu numele de Periş — denumirea îşi are origina în faptul că pe acolo sunt mulţi peri — ai cărui locuitori erau lătini (şi letini se spune). Acest sat se afla situat lângă „Mânăstire", la o mică înălţime, şi la o depărtare de câteva sute de metri, separat de ea de un pârâiaş, care vâjie zi şi noapte, trecând printr'o cascadă, denumită Moara Hoţilor, şi de o şuviţă de pădure cu fagi seculari.

In partea din sud a Perişului, într'o poiană, se află un vechiu cimitir cu pietrele funerare culcate la pământ, câte una numai fiind puţin ridicată. Acesta poartă numele de cimitir lătin (letin). Locuitorii satului Periş pe timpuri într'o zi de sărbătoare s'au dus să se roage în acel locaş de rugăciuni — la Mânăstire — şi în momentul când toată lumea era înăuntru, Mânăstirea a fost bombardată din „Sfârâiţi", un podiş situat în partea de miază-zi în faţa Mânăstirii, de către Cerchezi cu tunuri de cireşi; bombardamentul fiind puternic şi alunecând probabil un strat de pământ peste Mânăstire, toată lumea dinăuntru a pierit.

Intâlnirea din a doua zi de Paşti ar fi, se zice, un omagiu adus celor care au căzut victime atunci.

G. FLORESCU

PAŞTELE LA ROMANII DIN ZLOCUTEA-TIMOC

Obiceiurile, limba, portul şi datinile formează focul nestins la care s'au încălzit Românii din Timoc. Fraţii noştri duc o vieaţă simplă, patriarhală, dar tot aşa de românească, cum au apucat-o dela cei mai vechi strămoşi ai lor. La ei multe obiceiuri se păstrează încă neatinse. Las, la vale, să urmeze ceva din comorile lor.

E Sâmbătă, înainte de Inviere. Copiii veseli şi sburdalnici, aleargă pe câmpuri ori prin păduri, grăbindu-se să culeagă „rodul pământului", planta cu care fraţii din sudul Dunării, se scaldă de veacuri spre a le da Domnul rod în neamul lor. Cele câteva ceasuri ce mai pun stăvilar până la „Invierea Domnului", sunt aşteptate de ei cu o nerăbdare, ce nu are margini. Postul întreg pe care nici o suflare românească din Dacia lui Aurelian, nu încearcă cel puţin să-l păteze, îi face să dorească „Invierea" din clipă în clipă. Şi bucuria că mâine vor ciocni ouă roşii şi vor îmbrăca costumele înflorite de mânuţele vrednice ale fetelor romănce, fac pe tineri să vegheze fără a pierde o clipă după ridicarea la cer a Lui Iisus.

Când glasul arângului 1) cu dangătul lui sfânt, străbate în liniştea adâncă de seară, la toate casele se vede tatăl familiei, punând într'un pahar sângele Domnului şi peste el trupul Domnului — vin şi pâine — şi plecând cu el, îl aşează între trei crengi ale unui pom înverzit şi-l lasă afară, în cântecul păsărelelor şi liniştea tainică a nopţii. E „Paştele" ce l-au luat de veacuri Românii când se ascundeau de duşmani, cine ştie în ce loc pustiu de munte departe de vreo umilă bisericuţă.

Cocoşii au cântat; ei vestesc, „Invierea Domnului". Toţi copiii şi bătrânii se grăbesc să se scalde cu rodul pământului şi să se îmbrace. Se îngână ziua cu noaptea. Pretutindeni suflarea românească, curată cu sufletul şi trupul, se grăbeşte a ieşi afară. Ei se închină smeriţi, uitându-se spre cer.

In unele sate se aude arângul dela biserica mare; în altele cel dela o modestă căsuţă cu clopotniţă. Unii se duc să ia „paşti" dela preot, alţii nu se duc; căci aşa au apucat ei din moşi strămoşi. Simt greutate a merge la biserică unde nu pot înţelege limba slavă veche. Deaceea tatăl familiei ajutat de copii, pleacă prin grădină, luând brazde de iarbă şi punându-şi-le pe pragurile camerelor, fiecare îşi ia ouă şi se pregăteşte să ia „paşti". Tatăl care dă „paşti" stă pe prag cu paharul ce l-a luat din pomul din grădină. După ce dă fiecărui „paşti", el zice: „Hristos a înviat!". Iar cel care a primit „paşti" răspunde: „Adevărat c'a înviat!". Apoi ciocnesc ouă. Astfel iau „paşti" toţi ai casei şi toţi cei care n'au biserici în sat.

C. SANDU

OBICEIURI DE PAŞTE LA ROMANII DIN TIMOC*)

Pătrunşi de importanţa pe care o prezintă comoara tradiţională — obiceiuri, folklor etc., — a unui popor, să coborîm, jos, în mijlocul „Românilor" din Timoc, şi să luăm parte, plini de măreţie, la bogatele şi fără şir a le lor obiceiuri.

1) arâng = clopot.

*) Obiceiuri din Cumbair-Vidin şi satele din jur; ele se întâlnesc, de altfel, aproape fără schimbare, până şi în satele depe malul Timocului (n. red.)

Postul Mare. De Sf. Paşte, în cătune umile sau mai înstărite, se simte deopotrivă nevoia unei destinderi sufleteşti, în vederea unei pregătiri de întâmpinare a zilelor amare şi grele duse de Mântuitorul lumii, Iisus Hristos. Pentru ei postul Paştelui este — *Postul cel Mare* sau cum îi mai spun „*Păresimi*".

Mai întâiu se lasă post de carne, numit pe drept cuvânt „*Postul Mare*". iar mai târziu cel de brânză sau „*postul mic*". Sub nici un chip nu se mai mănâncă nicăeri „*carne*" până în prima zi de Paşte. Este o voinţă şi o credinţă de neclătinat ce se păstrează din generaţie în generaţie, abaterea constituind *un mare păcat.* Cei care nesocotesc această cerinţă a credinţei sunt numiţi drept "*păgâni*".

Postul brânzei şi un obicei ciudat: strigatul fetelor. Lăsatul „*postului de brânză*" îşi are un ce caracteristic. Seara se petrece în familie la masă, unde este la loc de cinste „plăcinta cu brânză" sau „*pita*". La sfârşit, „*dănacii*" (flăcăii) ies în curte şi într'o clipă tăcerea adâncă a nopţii este despicată de un răpăit de salve de puşti. Dela un capăt la altul, ecoul se întinde în depărtări, după care se aşterne din nou o tăcere impresionantă pentru ca apoi să urmeze „*strigătul fetelor*". Flăcăii satului, înţeleşi dinainte şi împărţiţi în 2 sau 3 grupuri, se adună în locuri mai ridicate de unde se aude următorul dialog dintre un grup şi altul: „*Au, Au! Ce ţi-e mică, ce ţi-e mare!*" — „*Ce ţi-e, mă?* — „*Vreau să mă însor!*" — „*Cu cine?*" — „*Cu fata bătrână „cutare"!* — Şi atunci se răspunde: „*Lasă că-i facem un leagăn de mătase şi-o aruncăm la moş „cutare" pe casă"!* — La întrebarea: „*de ce, mă?*" Se răspunde: „*Pentrucă am văzut-o cu „cutare" în vii!*" — Este aci o ironie şi o biciuire la adresa fetelor care au trecut cu puţin peste vârsta de măritiş şi în special la *cinstea lor* care poate fi pusă la îndoială chiar numai când s'a constatat că au stat la un moment dat *singure* de vorbă cu *dănacii.* De aci tăcerea şi atenţia încordată. Este teama de a nu fi strigate şi să fie auzite de tot satul.

Floriile. O sărbătorire a primăverii, a tinereţii este „Dumineca Floriilor". Cu ea începe împodobirea în natură, în sufletele oamenilor, o reînoire totală pentru drumul greu al muncii. Peste tot abundă verdeaţă. In biserici vine lumea mai mult ca de obiceiu. Preotul, dintr'un maldăr de „*nuele de sălcii*", împarte credincioşilor. Cu ele se încing pentru ca la munca grea a câmpului, în vară, să nu-i doară „*şelele*" sau le pun la intrare pe la uşi sau la icoana sfântului ce este „*patronul casei*".

In săptămâna mare, săptămâna Patimilor lui Iisus, este o trăire lăuntrică, o pătimire potrivită momentelor trecute pas cu pas de Mântuitor. In gând, ca şi în faptă, se scurge totul în smerenie, în taină mare, pentru a nu săvârşi nici o întunecare zilelor sfinte. Pătrunşi până la unul de isbitoarea asemănare între drumul aspru dus de Hrist şi între viaţa grea a unui neam ce se vrea isbăvit, ei simt cu adevărat pătimirea Dumnezeirii. Lăuntric duc o viaţă de rugăciune.

In afară, ascultă chemarea inimei şi a conştiinţei, păstrând cea mai curată purtare şi abţinerea dela orice neîngăduit. Gospodinele au grija casei. Curăţenia şi văruitul sunt simbol al vredniciei şi al cinstei. O întrecere în împodobirea încăperilor, cu tot ceeace se păstrează în „*lacră*" cu zestre pentru zile mari constitue o mândrie de neam.

In lăcaşurile sfinte se fac slujbe. Preotul, alături de poporul credincios, petrece săptămâna în rugăciuni şi post mare. Seara la denii, lumea cu lumânările aprinse în mână, urmează în suferinţă calea Celui ce pătimeşte. Bătrânele iau cu adevărat parte la denii, *veghiind* pe rând în nopţile grele, în biserici, până dimineaţa în zori. La citirea celor 12 evanghelii, la ocolirea bisericei cu Domnul Iisus, în tot cursul săptămânii, lumea ia parte de fiecare dată cu toată încordarea.

Vărsatul apei de fetele mari. In cele şase săptămâni de post, fetele mari *cară*

apă la morţii satului, rudelor şi ai familiei. Ele se scoală mai în fiecare dimineaţă şi se duc de iau găleţile de pela casele din apropiere şi aduc în total cam 41 de cobiliţe de fiecare mort. In săptămâna mare, dacă nu s'a cărat apă timp de 6 săptămâni, atunci „*se varsă apa*" Joi. Din râuri sau din lacuri, fetele mari, asistate de rudele morţilor, iau cu găleata sau cu „*trocul*" apa şi-o varsă cât mai departe. După aceea se lipesc în fundul trocii lumânări aprinse şi-i dau drumul să plutească pe apa râului. In Sâmbăta mare, dimineaţa de tot, se face „*slobozirea apei*" la fântâni pentru morţi la care s'a cărat apă.

Pentru această muncă, fetele mari primesc dela rudele morţilor diferite „*daruri*": bluze, broboade (cimbire), şorţuri frumos lucrate în fir şi lână colarată.

„*Joimărica*". Este un obiceiu aparte. In Joia mare (de aci numele) se strâng „*boji uscaţi*" şi se fac grămadă în mijlocul „*bătăturei*" (curtea din faţa casei). Li se dă foc şi se întreţine aproape toată ziua. Credinţa este că se înlătură duhurile rele din jurul casei. Iar seara este a băeţilor mai mari care, adunaţi în grupe de 3—4, pleacă mai de vreme cu clopote pe la case şi strâng ouă. Bat clopotele şi strigă: „chiţi, chiţi, Joimărica! — „*Două ouă încondeiate*", — „Puse bine la pereate! „Unul mie unul ţie! — La copii de bucurie! — Gospodina casei iese şi le dă 2-3 ouă pe care le strâng în — „*cotăriţă*" (coş de mână).

Roşitul ouălor este o operaţie destul de migăloasă. Se face în diferite nuanţe de culori. Pe ele însă se execută artistic diferite „*încondeieri*" care constă din semne şi figuri simbolice. Numărul ouălor înroşite este destul de mare atât pentru că este nevoie pentru casă, la împărţit, cât mai ales că ele sunt strânse din timp de gospodină dela găinile curţii ce se întrec parcă în dăruirea lor.

Trecerea sub masa sfântă. Vineri seara se face trecerea sub „*Masa sfântă*", pe care se pune „*Icoana Domnului Iisus*". Impodobită cu flori: zambile, liliac, lalele, te impresionează mult, de cum o zăreşti. Rând pe rând: copii, tineret femei, bătrâni se închină şi trec sub ea. Un ultim omagiu adus suferinţelor lui Hrist. Ea înseamnă însă şi întărirea în credinţă, în puterile şi norocul fiecăruia.

Până Sâmbătă, în miez de noapte, gospodinele îşi termină ultimele pregătiri de Paşte. In afară de înroşirea ouălor, se fac cozonaci, orez cu lapte, diferite mâncăruri pentru ca mesele să fie cât mai îmbelşugate. De asemenea îmbrăcămintea copiilor este reînoită sau curăţată pentru a-i „*primeni*" în zilele de Paşte. Nu mai mică este încă grija pentru primenirea *dănacilor,* dar mai ales a *fetelor mari* pentru ca la horă să nu fie altul sau alta mai gătită în podoabe şi îmbrăcăminte.

Aproape de miezul nopţii bisericile sunt pline de credincioşi. Preotul slujeşte smerit cu gândul spre Cel ce va birui moartea. Toţi se roagă şi ascultă în tăcere. Intr'un târziu văzduhul nopţii este scăldat în melodia sfântă a clopotelor. Dangătul viu pătrunde până în depărtări, sus, tot mai sus, în case şi în sufletele tremurânde ale oamenilor. Copii sunt treziţi şi ca într'un vis ascultă transfiguraţi chemarea la Inviere. Tăcuţi, mame cu copii, fraţi şi surori, bătrâni din vremi trecute se strecoară în taină cu lumânări spre biserici să ia *lumină* din *lumina veşnică.* Preotul, în odăjdii sfinte strălucitoare, cu privirea îndreptată spre slăvi, cu rugă în glas, se închină, pentru ca la ozele 12 din noapte să anunţe cu tărie: „Hristos a înviat!"

Un puternic: „Adevărat c'a înviat!" isbucneşte din piepturi. O strălucire de bucurie se vede în ochii tuturor. Privirea îi se plimbă dela unul la altul, învăluindu-se într'o caldă îmbrăţişare a gândului.

După ce iau „*paşte*" pentru ei şi pentru cei rămaşi acasă, credincioşii se îndreaptă spre ieşire, afară. In curte se opresc şi cunoscuţii, mai ales copii, ciocnesc ouă, cu tradiţionalul; „*Hristos a înviat!*" — „*Adevărat c'a înviat!*" Pentru ei însă

mai este un alt consemn: *„pe luate"* sau *„neluate"*, ceeace înseamnă că dacă ţi-l sparge, ţi-l poate lua.

Acasă este pusă şi pregătită masa cu toate bunătăţile. Dimineaţa, după somnul dela Inviere, înainte de a se aşeza să se înfrupte, gospodina *„tămâie"* masa cu toate *strachinele* (farfurii) de orez cu lapte, cu mâncare, colaci, ouă, destinate *„împărţitului"* şi se trimit apoi la vecini, la săraci, la rude etc. La prânz se aşează cu toţii la masă şi aşteaptă pe *„fini"* care vin cu *„plocon naşului"*. Cel mai bătrân din casă ciocneşte ouă şi închină cel dintâiu paharul cu vin. Masa în prima zi de Paşte rămâne neridicată. După aceea toată lumea se primeneşte cu *„toalele de sus"* (de sărbătoare) sau *„cu cele mândre"* (noui) şi întâi *dănacii*, apoi fetele mari însoţite de cumnatele lor mai tinere, pleacă la locul unde se face horă. Vin după aceea femeile, bătrânele şi bătrânii în port curat românesc, *„în cioareci"* albi şi strâmţi cu înflorituri strămoşeşti, să privească cum joacă în horă dănacii şi fetele mari, cu un cuvânt *„tinereaţa"*, iar la hore potolite prinzându-se şi dintre ei cei cu inima mai tânără.

Flăcăii într'un trecut nu tocmai îndepărtat erau *primeniţi* ca de sărbătoare cu *„toalele mândre"* sau *„toalele de sus"*, în port curat şi specific românesc: ismene lucrate în casă, din pânză albă ţesută de femei la războI, cu înflorituri şi largi jos. Cămaşa lungă, încinsă, la mijloc cu *betele* (brâu) în diferite culori şi ţesături, lasă să cadă peste ismene. Pieptul închis este cusut în trei rânduri de mărgele şi fire de mătase sau borangic. Mai târziu s'a trecut la pantaloni de oraş, dar cu cămaşa de casă cusută în fel şi chipuri de înflorituri.

Fetele mari, măiestre ele înşile în găteala ce şi-o fac singure ajutate de mame, se primenesc cu *cămăşile, prestelcile, fustele* şi *şorţurile* minunat lucrate. Cămăşile lungi, se termină cu *„bibiluri"* frumos şi artistic executate, crestături ce merg în zig-zag, de jur împrejur. Pieptul este încrestat în cele mai ingenioase fire de mătase şi mărgele, în rânduri până la brâu, în motive şi imprimări curat româneşti. Imbracă apoi fustele sau prestelcile lucrate tot la războiu cu cele mai impresionante împodobiri şi combinări de culori, în fire aurite. Şorţul pus în faţă complectează îmbrăcămintea. Este lucrat din pânză ţesută pe fond negru sau albastru, în fir, mai subţire sau din catifea, cu complectări de cusături în culori şi figuri diferite. De marginea de jos sunt prinse aşa numite *„bibiluri"* încreţite după cutele făcute de şorţ.

Un şir sau mai multe de *sufurine* sau *galbeni* împodobesc gâtul şi pieptul fetelor mari. Impletitura este tot ceeace mintea şi ingeniozitatea de fată poate concepe. In coade *(bârne)* pe spate cu panglici sau aduse pe cap, dau chipului tânăr o strălucire de codană ispititoare. Tenul feţei bine îngrijit, roşeaţa naturală şi frăgezimea obrazului de copil încă, 15—17 ani, dau fetelor mari timocence o frumuseţe clasică, cu priviri scânteietoare şi zâmbet şăgalnic.

Este tabloul cel mai impresionant, o înfrăţire în inimi şi în simţiri. Nădejdea şi bucuria în cei tineri, cei ce mâine vor păşi alături în faţa Altarului pentru cununie aci se cristalizează. Privirile unora şi ale altora trădează preferinţele, iar în şoapte nu încetează să-şi exprime admiraţia de frumuseţea şi de jocul celor mai înzestraţi de natură şi gătiţi de măicuţele lor. Privirile cele mai adânci şi blânde, pline de bucurie, sunt ale duioaselor bunice. Ele sunt icoana cea mai plăcută a vieţii din copilărie. Pentru ele este vis al vieţii lor trecute.

(Na) Prourul lui Sf. Gheorghe. — La „Prourul lui Sf. Gheorghe" copii, tineret sunt sculaţi dimineaţa de tot şi se duc în afară de sat, pe câmp ca să se tăvălească pe iarbă verde plină de rouă, întru sănătatea şi fericirea zilelor ce vor urma. Aerul curat şi răcoreala dimineţii înviorează pe toţi, iar pe câmp este un adevărat pelerinaj înainte de răsăritul soarelui. E ceva plin de vis şi de gânduri curate. Un tablou al tinereţii şi al naturii renăscute.

Ziua lui Sf. Gheorghe este completată de cel mai frumos şi semnificativ tablou al vieţii nevinovate în natură. Behăitul mieilor drăgălaşi, cu coroniţe de flori şi verdeaţă înfăşurate de pe după gât, purtaţi în braţe de copii, trezeşte lumea la viaţă

nouă. Mieii sunt duşi, înainte de a fi jertfiţi tradiţiei, dimineaţa la biserică unde preotul face slujbă şi-i sfinţeşte. Bietele fiinţe nevinovate par a se spovedi înainte de înjunghiere, iar însoţitorii lor se roagă pentru ei şi cer iertare Celui de sus pentru păcatul ce-l vor săvârşi.

Aceste încercări de înşeilări pe răbojul cronicei apar cu atât mai însemnate cu cât o ridicare spirituală nu se poate cimenta decât răscolind în adâncuri sufletul şi conştiinţa acestui neam. Prin insuflarea celui mai aprig gând de înălţare şi de păstrare până la jertfă a fiintei lor, dobândim siguranţa şi împăcarea cu noi înşine. Intre credinţă, tradiţie şi fiinţa noastră de Români există o legătură puternică. Păstrarea sau pierderea lor atrage după sine ridicarea sau prăbuşirea în haos. Nicicând prezenţa în suflete a unei mistice atracţiuni spre lumina vie a Dumnezeirii lui Iisus n'a fost mai necesar şi mai puternic simţită ca în vremurile de astăzi.

Ce amară tristeţe se aşterne peste sufletele noastre la gândul că toate se duc, sub crunta oprire de a se mai sărbători în simţire şi graiu românesc Invierea lui Hrist. In aşteptarea unei isbăviri şi învieri a vieţii lor, undeva în adâncuri de conştiinţe, se topesc năvalnicile sguduiri, în picurări de lacrămi şi în frământări de duh.

GH. ATANASIU

PE URMELE STRAMOŞILOR

Vom urmări în aceste rânduri cu ajutorul fostului profesor de Bizantinologie *C. Litzica* şi prin intermediul istoriografului *Procopie din Cesarea*, opera romană în regiunea Timocului. In lucrarea *de aedificiis*, după cum ne arată şi numele, istoriograful Procopie ne descrie toate edificiile, toate construcţiile noui precum şi reparaţiunile făcute de *Justinian*, pe tot cuprinsul imperiului. Această expunere este întovărăşită de o serie de amănunte geografice şi istorice. Fiindcă Procopie era cunoscut ca un om de cultură juridică şi fiind chiar istoriograful oficial al lui Justinian, el a avut la îndemână şi a utilizat toate isvoarele oficiale ale vremii. De aceea informaţiile pe care ni le pune la dispoziţie, sunt demne de toată încrederea. Ca secretar intim al generalului *Belizarie* el a luat parte aproape la toate expediţiile acestuia având astfel posibilitatea ca el însuşi să fie martorul ocular al celor ce-a scris. Cartea sa de aedificiis este împărţită în VI cărţi. Cea din urmă se referă la lucrările efectuate exclusiv în peninsula balcanică. Cartea a VI-a la rândul său se imparte în patru părţi. Partea a doua cuprinde lucrările efectuate în 14 provincii şi anume: Epirul nou, Epirul vechi, Macedonia, Tessalia, Dardania, Sardica, Kabetzos, o regiune al cărei nume lipseşte din cauza unei lacune de text, Germane, Pantalia, Scassetana, iarăşi o regiune fără nume din aceleaşi motive, Remesiana şi Aquae. Regiunii Aquensis, deci acesteia din urmă, care purta numele localităţii principale Ad Aquas — prin Serbia — nu i se poate determina întinderea întocmai. Iată ce ne spune textul: „Hotarele ei nu se pot fireşte determina cu preciziune: e probabil că se întindea dealungul Dunării începând din dreptul Drobetei şi până dincolo de Dorticum, iar pe de altă parte dealungul Timocului, destul de adânc în interior". [1])

Vom spicui câteva citate din această carte, în care ni se dau localităţi: „Prima este localitatea întărită din nou *Timadoxion*. Ce anume se ascunde sub acest nume nu mi se pare greu de ghicit. In Tabul. Penteng. pe drumul Salona-Ratiaria şi anume între Naissus şi Dunăre se găsesc pomenite una după alta staţiunile Timacum majus şi Timacum minus". „Cât priveşte locul unde se aflau, Kanitz a dovedit în mod sigur [2]) că Timacum majus era situat pe valea superioară a Timocului, lângă Sorlig,

1. V. C. Litzica „Procopie din Cesarea" 1926, p. 43.
2. Serbien Leipzig 1868, pp. 296—299; Röm. Stud. 101—102.

satul de azi Nicevci, iar Timacum minus tot pe valea Timocului, spre S. E. de Knajazevac aproape de satul Trgoviste. De altfel toată valea Timocului, este presărată cu urme de așezări romane; pe această vale mergea un drum roman foarte important, care plecând din Naissus se bifurca la Timacum minus; o ramură trecând peste munți urma valea râului Arces și ajungea la Ratiaria, pe Dunăre; o a doua ramură urma inainte valea Timocului și ajungea tot la Dunăre ceva mai la Nord, probabil la orașul Aquae"[3]. (Urmează apoi localitatea *Florentina* (Florentina) (124, I) s'a păstrat până azi cu numele antic in satul Florentin de pe malul Dunării, la N. de Vidin[4]. Kanitz a găsit substrucțiunile vechiului castru. *Romiliana* (124, 2). Știm din Aurelius Victor[5]) că împăratul Galienus, originar de pe valea Timocului, a clădit pe aici un castel numit Romuliana in cinstea mamei sale, Romula, in care a și fost ingropat; din Procop pare a rezulta că Romuliana era situat pe aproape de Florentin, lângă care este menționat".

Partea a treia din cartea a VI-a ne face să cunoaștem la rândul ei o serie de orașe pe care le clasifică in două grupe mari: a) Grupa dunăreană care cuprinde orașe și castele riverane incepând dela Belgrad și până la vărsarea Dunării in Mare și b) Gruparea mediterană care cuprinde localitățile de pe țărmul Mării de Marmara și a Mării Egee, incepând dela Constantinopol și sfârșește la hotarele Macedoniei. Fără indoială pe noi ne interesează localitățile din prima grupă. Aici avem enumerate in ordinea așezării lor Singidunum, Viminacium, Pontes, Aquae, Dorticum, Bononia, Ratiaria, Almus, Cebrus, Augustae, Transmarisca și Durostorum. „Drumul roman"[6]), care venia dela Pontes dealungul Dunării, se despărțea in două ramuri, ceva mai sus de Praovo[7]), una din ramuri continua dealungul Dunării, prin Praovo. Radvjevac, până la Dorticum, dar era expusă stricăciunii, din cauza inundărilor râului Timoc la gură; alta se urca pe platou, trecea pe la Ad Aquas, apoi cobora tot la Dorticum, in Valea Timocului". „Localitatea următoare la Procop este *Dortihon* cunoscut lui Ptolomeu (II, 9, 4) și pomenit de Itiner. Anton, Tabul. Peuting., Geograful Raven și Notitia Digu. (Dorticum). Nu s'a găsit până acum nici o inscripție, care să ușureze, localizarea sau să pomenească această localitate. Măsurătorile Itinerariilor vechi ne duc la localitatea de azi Rakovica, pe malul drept al Timocului, aproape de vărsarea lui in Dunăre, unde s'au găsit urme multe, intre altele un castru roman destul de puternic, lung de 160 m. lat de 35 m.[8]). „Drumul dela Rakovica la Vidin este dublu: o ramură merge dealungul Dunării până la Florentin, iar de aci părăsind țărmul fluviului tae direct prin Negovanica și Kapitanica la Vidin; altă ramură urmează pe o mică distanță țărmul Timocului până la Bregova, unde intâlnește drumul care vine din Negotin, trece prin Garzova și Hinova spre a ajunge iarăși la Vidin! Pe unde trecea insă drumul roman, nu putem afirma cu preciziune, dar este foarte probabil că cel puțin ramura citată mai întâi a existat și pe timpul Romanilor; dovada o găsim in următoarele fapte: 1) La jumătate cale intre Rakovica și Vidin, pe malul inalt al Dunării se află azi satul Florentin, vechiul Florentina, restaurat de Justinian, cum am văzut mai sus; 2) Intre Rakovica și Florentin, la satul Vârf, tot pe malul Dunării, Kanitz[9]) a găsit urmele unei lucrări defensive romane; Pe porțiunea de drum intre Florentin și Vidin există patru movile mari (tumuli), cum se văd foarte des și pe câmpia românească și pe cea bulgărească, anume două lângă Vidin, unul lângă Kapitanica, altul lângă Negovanica[10])"

(urmează)

IORDAN IONESCU

3. Cf. Kanitz, Serbien o. c; Rom. Stud (harta).
4. Jerecek Heerstr. 162; Rom. 15; Tomaschek II 298; Kanitz, Donaubulgarien I p. 64—65.
5. Caesares, cap. 40: c f. Jerecek Heerstr. p. 162.
6. Op. cit. p. 53.
7. Localitate in Serbia,
8. Kanitz, Donaubulg. I 67.
9. Donaubulg I 67,
10. Idem p. 62.

C R O N I C I

PENTRU O INSENINARE BALCANICA

Evenimentele internaționale dela ultimul număr al revistei s'au succedat intr'o agravare crescândă. Ele au atins punctul culminant prin extinderea războiului la aproape toate țările din occident. Doar sud-estul european este departe de operațiile militare. Lucru de mare preț pentru neimplicarea lui intr'o luptă in care nu ar avea nimic de câștigat.

Deschideți hărțile etnografice: fiecare popor al sud-estului european își are matca sa ocrotită de granițele politice. Cu toate acestea fiecare depășește aceste granițe, in mod reciproc, prin ieșinduri și enclave; acele grupări in sânul altor țări, unele autohtone, iar altele stabilite la epoci recente, in urma unor mișcări metanastazice sau emigrări provocate. Poporul român, dintre toate țările sud-estului european, este singurul care nu-și are fiii săi pe pământul altor State, trimiși in urma unor determinări voite. Minoritatea românească, aflată in cuprinsul tuturor țărilor vecine, este *autohtonă*. Autohtoni sunt Românii din Maramureșul din dreapta Tisei, cei care sunt in centrul Țării descălecătorilor, autohtoni sunt cei din Ungaria, regiunea Tisei, a căror sate sunt pomenite cu secole in urmă, autohtoni cei din Banatul Jugoslav — care prelungesc masa Românilor din Banat, — autohtoni cei dintre Vidin — Timoc — Morava, și tot lungul Dunării, cari stăpânesc cetăți și râuri romane, cu numele lor vechi; autohtoni sunt transnistrienii, de care ne vorbesc cele dintâi cosmografii rusești, in sfârșit, autohtoni sunt Aromânii, Megleno-Românii și Istro-Românii.

Punțile unei ințelegeri și colaborări nu sunt totuși excluse. Nici un stat din sud-estul-european nu are consângeni peste granițe in număr sdrobitor față de altul. România are peste hotare aproape 3.000.000 suflete, intrecând astfel pe celelalte. O propagandă intensă străină însă a făcut ca ea să fie privită ca inglobând alte naționalități, fără să aibă expuși oprimării consângeni autohtoni, peste granițe. In lumina cifrelor însă se va vedea când va fi nevoe, adevărul. Cert este un lucru: nu recunoașterea acestui adevăr, îmbucurător desigur pentru noi, trebue să fie suprema mulțumire. Poporul român, cel mai puternic și mai întins din sud-estul european, are o misiune: a organizării unei păci active, pe baza unei colaborări economice, aici, in acest sector de Europă, unde deținătorii celei mai vechi și nobile culturi daco-romane, sunt destinați să o păstreze și să o transmită, pe aceeași arie spațială a strămoșilor.

Bulgaria nu poate decât să găsească la noi, in condiții omenești, tot ceeace îi este de utilă și imediată necesittate; la fel Jugoslavia, Grecia, Ungaria. Noi, la rându-ne, vom lua de acolo tot ce ne poate veni pe un drum mai scurt. Uzinele României, universitățile și școlile ei tehnice, cu un corp instruit și un utilaj din cel mai modern, vor putea să stea deschise oricăror cerințe a țărilor sud-estului.

Problema minorităților — singura care dă naștere discuțiilor intre statele acestui sector — va putea fi soluționată pe baza realității de mai sus: numărul aproape egal al consângenilor aflați peste fruntarii. Fie că va fi vorba de un schimb *forțat* de populație, in vederea reglementării definitive dintre țările vecine, fie că va fi vorba de o libertate largă culturală, tot acolo se tinde: armonia sud-estului.

Nu va fi nici un stat care să nu piardă. Chiar dacă cifrele vor fi in favorul unuia, multă vreme, nu se va șterge din suflete nostalgia după locurile părăsite, dacă se vor face schimburi de populație. Dar pentru armonia sud-estului și, mai ales pentru colaborarea interesată unitară a lui in *orice problemă*, orice sacrificiu rămâne minim.

Suntem pentru o inseninare balcanică, dar fără să servim interesele cuiva. O armonie isvorită din observarea strictă a realităților, pe care, din păcate, lungă vreme unii au ignorat-o, in defavoarea noastră. Astfel sute de mii de Români nu au nici școli și nici biserici in limba lor. Toți vecinii deci tributari unei indulgențe românești, vor găsi prilejul nu al unei remușcări, ci al unei sforțări nestăpânite pentru a se dura aceeași comunitate de interese spirituale și economice a sud-estului, de mult dorită, a cărei lipsă până acum a făcut să se resimtă atâtea consecințe, ce s'ar fi putut evita.

TIMOCUL

ȚARILE VECINE ȘI PROPAGANDA LOR

Am auzit de curând din gura unuia dintre cei mai buni observatori ai vieții sociale despre o formidabilă propagandă dusă peste hotare de unele țări vecine, în toate continentele, în favoarea statului lor și defavoarea statului nostru.

In epoca actuală se vorbește mereu de un războí al nervilor. El se duce prin fel de fel de atitudini, uneori reale, alteori imaginare, dar înfățișate cu emfază înfricoșetoare. Presa, publicistica în genere, undele nevăzute dar auzite în orice colțișor de lume — toate acestea dau bătălii. Și cu cât însce-nările vor fi mai meșteșugit făcute, cu atât regisorii își vor fi atins scopul.

Există, fără îndoială, un mijloc *nou* de propagandă. A trecut se pare epoca documentărilor de sute și mii de pagini. Nu este timp de așa ceva. Se cere, de public, de publicul acesta *istovit* căruia i se aruncă atâtea sub ochi și i se spun atâtea la urechi, ceva scurt, enunțat clar, indiferent de premiză. Evident tatonării de acest gen și familiarizării publicului cu opuscule mărunte, trebue să-i urmeze ceva de proporții uriașe. Iată ce este publicul de astăzi, cu atât de *hotârîtoarea* lui opinie.

Din acest motiv trebue să acordăm toată atenția propagandei dusă de unele țări vecine. Mi-au căzut în mână volume de acestea, scrise în toate limbile. Ei bine, aceleași date, aceleași deformări ale realității, în volume dela 30—600 de pagini! Obiectivul cărții este același, concluzia dela una parcă este copiată și la cealaltă.

Ne trebue o orientare. O orientare din acelea care să fie în ritmul acestor timpuri *bizare* pe care le trăim. Să lăsăm, și să încurajem mai ales, să apară în toate colțurile țării, în orice limbă, sute de volume în aceeași chestiune. Este o mare eroare când se crede că numai o autoritate recunoscută este citată și luată ca bază în discuții internaționale. In broșurile pe care le-am citit se citează *fițuici* române sau autori de articole necalificați și care n'au avut niciodată vre-un rol nu în viața statului român, dar nici cea mai mică unitate socială. Am citit, într'un ziar dela Constanța, de curând, unele lucruri care puteau scăpa cenzurii, dar care sunt ridicole, dar documente mâine pentru streini împotriva noastră. Statul, este drept, are în mâna lui totul. Cu toate acestea *nu prin noțiunea abstractă de Stat* se poartă grija acestui tot, ci *prin oameni*. Ne trebuesc ei, ca simple elemente de veghe uneori, dar să le avem în *permanență*. O propagandă *centralizată*, în mâna unui singur om, s'a realizat o coordonare impecabilă, prin oameni de veghe permanenți.

Pe deoparte să dăm curs celei mai mari campanii de propagandă, — iar pe de alta *s'o vedem coordonată*, iată un imperativ al momentului.

Ce putem opune propagandei altor țări, în toiul propagandei lor, decât o mai viguroasă propagandă românească?

In ritmul timpului, a fi în aceste vremuri, este cea mai sfântă datorie pe care o avem de făcut.

FLOREA FLORESCU

INSEMNARI

NOTE

Anuarul Statistic al Regatului Bulgariei și Românii din Bulgaria sau cum se falsifică oficial adevărul. — A apărut la Sofia Anuarul statistic al Regatului Bulgariei, în 1939 (p. XVI + 854 + IV), în care, între altele, este vorba și de minoritatea românească. Cei 250.000 de Români din Bulgaria sunt reduși la 1511! Dacă va fi tot așa de fidel și în prezentarea celorlalte date, păcat că s'au cheltuit levele bulgărești cu el! Noi nu discutăm această negare a realităților vii. Cerem numai atât: autoritățile în drept să procedeze de urgență la întocmirea unei comisii internaționale și să facă descindere la fața locului: în comunele, la întâmplare luate *Bregova, Stanotârn, Cutova, Gomotarț, Cosova*, toate în județul Vidin. Și dacă în primul sat indicat aci nu se va găsi de patru ori 1511 Români, cât dă „Anuarul" în întreaga Bulgarie, delegația să încheie proces-verbal că tot Timocul nu adăpostește nici un Român! Bieții Weigand și Kanitz, care redau și tabele de sate! Dar amintim, că recensământul bulgar din 1920, redă următoru, număr de Români (redus firește), în comunele indicate mai sus:

Bregova: Români 4826 — Bulgari 103 (?)
Stanotârn: Români 1234 — Bulgari 10
Cutova: Români 1574 — Bulgari 11
Gomotarț: Români 1759 — Bulgari 22
Cosova: Români 398 — Bulgari 12

Profesorul Ghenov P. Gh. în *Tratatul dela Neuilly și Bulgaria*, Sofia 1935, dă după statistica oficială din 1926 un număr de *69.080 Români*, după naționalitate și 1551 *Țințari*. (op. c. p. 127—128); după limba vorbită dă *70.631* Români (p. 128, adică, după cum se vede adună pe *Români* cu *Țințari*). Consulul general bulgar, *Léon Lamouche* în *La Bulgarie* (Paris 1923), dă mai mult: 79,705 Români sau 1,84% din populația Bulgariei, la p. 38.

Lăsăm, mai departe, judecata dreaptă din revista *Libertatea* (An. VIII, Nr. 7 din 5 Aprilie 1940), pe marginea acestui *Anuar* în chestiunea românească din Bulgaria:

„O altă problemă pe care ne-o înfățișează acest anuar statistic este existența minorității românești din Bulgaria. După recensământul din 1934 existase în țara vecină numai 1511 *Români*, din care 790 bărbați și 721 femei, deci 0,2 la sută. Din aceștia 1290 locuiau la orașe și abia 211 de Români trăiau la sate. Pentru această populație românească, statistica arată că în 1934 exista o singură școală primară cu 2 învățători și cu o populație școlară de 10 elevi. Această situație apare mult schimbată în 1937—1938, când statistica arată că în orașe se aflau o școală primară, cu 1 învățător și 3 învățătoare și cu 28 elevi. La sate nu există nici Români, nici școli românești.

Cifrele pe care le prezintă Anuarul sunt pur și simplu comice. Nu numai că se ascund marile masse de populație românească din Valea Timocului și a Iskerului, din regiunea de Nord de Varna și în general de pe tot malul Dunării, peste 200.000 suflete, dar înfățișează o școală românească, (desigur în Sofia), în care cei patru învățători își împart 28 de elevi. Sunt deci 7 elevi de clasă, ceeace este, înainte de toate, ridicol, chiar pentru tendințele pe care le slujește anuarul.

Problema minorității românești din Bulgaria o vom înfățișa în curând într'o lucrare mai desvoltată".

Spiru Haret, Take Ionescu și școalele din Balcani; cum istoria nu uită. — Cine ar fi crezut că Spiru Haret a avut o mică înțelegere a școalelor noastre în Balcani? Și totuși, iată istoria scrisă, cuprinsă în volumul *Amintiri din Macedonia*, al d-lui C. Constante:

„Spiru Haret, omul recilor discipline matematice, nu putea să vadă mai departe de rigiditatea unor biete cifre, apoi, privind orice problemă sub unghiul îngust al intereselor politice de partid, mergea, adeseori, până la acțiuni *ad hominem*.

Astfel, atitudinea ce a adoptat, în perioada anilor 1895-1899, atitudine negativă și distructivă, care a dus la desființarea tuturor măsurilor luate de guvernul conservator, pentru propășirea mișcării culturale din Macedonia, cu o pronunțată dușmănie față de elementul aromânesc, decurgea din aceste două infirmități capitale și ne dă explicația faptului, de ce n'a pregetat să meargă — pe calea apucată — până la nesocotirea celor mai vitale interese naționale și până la prigoana membrilor corpului didactic din provincia transdanubiană.

Pentru că Spiru Haret, lipsit de intuițiunea politică a adevăratului om de stat, care cântărește interesele țării în perspectiva viitorului, privea chestiunea macedoneană ca o simplă cifră, într'un oarecare capitol de buget.

Sub pretextul unor economii bugetare, Spiru Haret, desființează o mulțime de școli și nu ține seamă de drepturile câștigate ale dăscălimei. Socotind pe membrii corpului didactic ca pe o clientelă politică a adversarului său, dă pradă mizeriei oameni cari nu erau pregătiți pentru o altă activitate și nu aveau altă vină decât aceea de a se fi pus, cu tot sufletul și cu toată dârzenia, în slujba unui ideal.

In felul acesta, el destramă prestigiul țărei în Balcani și pune în pericol însăși opera înjghebată cu atâta trudă, de generația dela 1860, dusă de urmași, cu sacrificii fără precedent, până aproape de biruință.

In opoziție cu Spiru Haret, Take Ionescu, omul subtilelor speculațiuni juridico-filosofice, bărbatul de stat cu concepții largi, plutind peste micile și meschinele pasiuni omenești, dinpotrivă, privește chestiunea macedoneană numai sub prizma marilor interese naționale. El nu știe ce este nici pasiunea, nici adversitatea, nici dușmănia.

De aceea, venindu-i rândul să ocupe fotoliul adversarului său politic, Take Ionescu nu se va mulțumi numai să revie la *statu-quo-ante*, ci, spirit clar văzător, scrutând, cu divinațiunea lui profetică viitorul, va inaugura în Macedonia, o politică de vaste proporții arhitectonice, și, pe cale de consecință, doisprezece ani mai târziu, la conferința dela Londra, care încheie prima fază a războiului balcanic, drept compensație pentru schimbarea statutului teritorial al Macedoniei, va obține frontiera strategică a Silistrei.

Iar, un an mai târziu, la conferința care, la București, va pecetlui, poate pentru totdeauna soarta popoarelor din Peninsula Balcanică, Titu Maiorescu

la rândul său, va putea obține, pe temeiul aceloraşi drepturi de tutelare ale României asupra consângenilor săi şi ca o justă compensațiune pentru împărțirea Macedoniei între statele limitrofe, anexarea cadrilaterului Dobrogei.

Iată roadele unei politici demne, hotărâte şi prevăzătoare" (p. p. 108—110).

Cercetători grăbiți — In unele lucrări, cari nu privesc de loc probleme desbătute în coloanele acestei reviste, am reproşat cercetătorilor că fără să cunoască realitatea sau studiind-o superficial, trec la teoretizări şi fac afirmații complet eronate. Trebue să se recunoască: suntem extrem de săraci în material informativ bun, care să ne vorbească de realitatea românească din țară.

In ceeace priveşte pe Românii de peste hotare nu stăm mai bine. De aceea se cere multă prudență. Cu toate astea *Cvijici* este citat la loc de cinste de orice geograf şi etnograf. In realitate *Cvijici* a falsificat tot ce a putut, a afirmat tocmai contrariu uneori şi numai pe ici pe colo a spus câte ceva adevărat, referitor la Românii din Craina. Incetați domnilor odată cu citarea celui mai abil profesor, cu real talent de teoretician, dar lipsit de cel mai elementar simț de probitate ştiințifică. Iată, de pildă, una dintre atâtea alte maniere, căreia profesorul bulgar St. Romansky în lucrarea *Românite mejdu Timoc i Morava* (Sofia 1926), p. 34, îi aduce o violentă ripostă:

„Prin urmare este neadevărată înfățişarea acestui ținut în harta etnografică a profesorului sârb Cvijici, din publicația nemțească „Petermann's Mitteilungen, Iahrg. 59 (1913) ca şi când el este locuit peste tot de o populație mixtă româno-sârbă şi că numai la răsărit de Timoc, în județul Vidin, adică în Bulgaria, populația românească reprezintă o masă completă".

Fraşari, sat de Armâni, dăruit focului. — Prin 1929, satul era frumos şi avea toate semnele că va deveni un târg. Imi închipui ce va fi fost, după zece ani de trudă a aceloraşi oameni, care nu se gândeau, când zideau la el, că va veni focul să li-l smulgă. Sate pârjolite au văzut ei; de nu, fiecare a avut pe cineva, care să le fi povestit. De asemenea întâmplări sunt pline locurile de unde au pornit. Dar e altceva când ele suferă pe urma unei răsmerițe, şi altceva când sunt smulse, cum ai smulge un dar parcă pentru aceasta pregătit.

Dar oamenii se leagă de locuri, deopotrivă prinnecazuri şi bucurii.

In Fraşari au ars 62 case, 7 magazii, 5 grajduri, 59 păerii, 35 hambare pentru cereale, 16.445 d. dal. de grâu, 970 d. dal. orz, 22.170 d. dal. porumb, 290 d. dal. fasole, 50 d. dal. fân, 4 cai, 4 vaci, 11 viței, 54 oi, 301 miei, 11 junci, 24 maşini de vânturat şi 18 pluguri, în valoarea totală de peste 20.000.000 lei.

Necesitatea unei colecții a Românilor de peste hotare. — Au apărut, până acum, apar poate chiar în momentele de față, cine ştie ce lucrări referitoare la vieața, cultura şi arta Românilor de peste hotare. Dar cine ştie de ele? Căci, de multe ori, numai întâmplarea face să dai peste ele. Cred că nu ar fi lipsită de importanță, din acest motiv, apariția cel puțin de aci în colo, a cărților de acest fel, într'o colecție *„Colecția Românilor de peste hotare"*. Indiferent unde ar apărea cartea şi indiferent de fondurile ce i s'au pus la dispoziție, ea să facă parte din colecție, să aibă numărul respectiv al ei, în ordinea apariției. In felul acesta, un singur volum căzut în mână, îți va arăta tot ce s'a publicat în această chestiune, din examinarea copertei. Bibliografia Românilor de peste hotare este în întârziere.

ATITUDINI

Dintr'o comunicare a d-lui V. V. Pella asupra politicii externe, la Institutul de Ştiințe Sociale al României. — D-l V. V. Pella, preşedintele secției de politică externă a Institutului de Ştiințe Sociale al României, în comunicarea din 6 Martie a. c., asupra programului de activitate, a relevat necesitatea unor studii asupra Românilor de dincolo de fruntarii, spunând textual:

„De un deosebit interes ar fi şi stabilirea unor noi metode pentru elaborarea *unei lucrări aprofundate privitoare la Românii rămaşi în afară de hotarele de astăzi ale Statului nostru*, lucrare în care, pe lângă partea istorică, ar fi de dorit să se insiste asupra situațiunii actuale a acestor Români, din punct de vedere cultural, politic şi economic".

Glasul jugoslav pentru un schimb de populație cu România. — Ziarul Dacia din Timişoara relatează şi comentează o conferință ținută la Universitatea Populară din Petrograd de d-l Alex Stanoilovici, care a insistat asupra schimbului de populație între România şi Iugoslavia. După d-sa în Banatul românesc ar trăi 43.500 Sârbi, iar în Banatul sârbesc 62.800 Români. Conferențiarul susține ca diferența de jugăre de pământ stăpânită în plus de un grup, să se plătească în bani. *Dacia* însă, pe drept cuvânt constată „Distinsul conferențiar dela Petrograd nu pomeneşte deloc de massa Timocenilor şi totuşi este nevoit să însumeze între „Jugoslavii" din Banatul românesc şi pe cei 10.000 Bulgari!". Bulgari care nu sunt, fireşte. Dar noi mai amintim: ce facem cu cei 100.000 Aromâni din Macedonia sârbească, pe lângă Timoceni, aproape de cinci ori mai numeroşi?

Se vede că a avut răsunet conferința din moment ce ziarul *Torontaler Zeitung*, din Sânnicolaul-Mare (14 Ianuarie 1940), ca şi *Extrapost* din Timişoara (10 Ianuarie 1940), comentează rezumând propunerile.

„Răsăritul" din Constanța şi colonizarea.— „Un aspect din problema colonizărilor" este titlul sub care d-l căp. N. Ştefan, discută colonizarea pe marginea legei noui. (Răsăritul, An. II. Nr. 60, 1940).

Intre propunerile juste pe care le face este şi colonizarea litoralului mării cu pescari români. Este vorba de o colonizare gratuită. „Este nevoie, cum am scris şi altădată, spune d-sa, ca dealungul țărmului să fie semănate aşezări de români, care să colinde în lung şi în lat apa şi odată cu scoaterea bogățiilor din fundul ei, să reprezinte ochiul, inima şi voința neamului". Are deasemenea multă dreptate că numărul coloniştilor într'un sat să nu fie inferior celor ce vorbesc altă limbă şi nici loturile şi inventarele acestor colonişti să nu fie inferioare acestor locuitori.

Toate bune, numai că legea s'a făcut în birou şi cu toate păcatele legii vechi, are şi aceasta multe altele. In orice caz este suficientă şi consolarea pentru cel ce şi-a spus cuvântul, dacă rezultatele nu vor fi bune.

Roiban Gh.: Neamul Românesc peste hotare. „Frăsinelul" şi *„Drăgăveiul"* (revista Vatra, An. V (1939) Nr. 5, p. 8). — Autorul descrie „Frăsinelul", adică obiceiul ca să se adune câteva sate (Coilova, Zlocutea, Spicova, Iasnovățele amândouă, Bregova, Gânzova, Deleina, Cosova, Rabova, Răchința) în a doua zi de Paşte într'o mare sărbătoare câmpenească. Satele Zlocutea, Târlomaşița, Rabova, Deleina se adună şi în a treia zi de Paşte — pentru culegerea drăgăveiului, — prilej de jocuri şi cântece româneşti. In articol se reproduc 4 fotografii, reprezentând: port româaesc pe o stradă a Vidinului, port național românesc din comuna Zlocutea (Alexandrovaț) — Jugoslavia, port de lucru în aceeaşi comună şi o casă bătrânească din Zlocutea.

Intre Români şi Greci. — Sub acest titlu ziarul *Universul* din 25 Martie a. c., înregistrează vestea că s'ar fi pus în vedere de către autoritățile greceşti că biserica românească din comuna *Selia* (lângă Veria) va fi închisă pentru slujba românească. Pe bună dreptate se spune că existența şcolilor şi bisericilor noastre în Grecia sunt motive pentru strângerea prieteniei dintre Grecia şi Românla şi că ele nu sunt un pericol pentru regatul Greciei.

PROBLEMA ETNICĂ

O conferință despre Românii de peste hotare a d-lui prof. Gr. Nandriş. — D-l prof. Gr. Nandriş, a ținut, la Universitatea Liberă de pe lângă „Societatea pentru cultură şi literatură din Bucovina", o conferință în cadrul ciclului (al XI) consacrat Românilor de peste hotare, cu titlul: *Românii din regiunea subcarpatică.* Spicuim, după ziarul Suceava, câteva pasagii, din cuvântare:

„Până acum am crezut că dreptul nostru se mărginea numai la neamul întregit, desinteresându-ne de vieața acestor frați rămaşi „dincolo".

Prin acest ciclu societatea mai aduce şi un omagiu acestor frați rămaşi peste frontierele noastre. Apoi ciclul mai are menirea să arate că hotarele noastre actuale nu încalcă nici un drept strein, ci din contră, noi am lăsat dincolo de frontiere un compact element românesc.

Concluzia la care ajungem — a spus d-l prof. Nandriş — este că atât în trecut cât şi în prezent, Românii au trăit aici, iar hotarul nostru de astăzi nu încalcă nici un drept strein. Din contră, noi am lăsat peste frontiere un element românesc compact şi hotarul nostru față de trecut s'a retras aci. Dovadă avem vechile capitale moldave aşezate la marginea țării de astăzi: Suceava şi Baia.

Noi avem sacra datorie să nu-i uităm, ci să-i cunoaştem şi să ne interesăm de ei, pentru că ei reprezintă un capitol tragic din istoria trecutului nostru. Avem datoria să le dăm posibilitatea să se bucure de aceleaşi drepturi de care se bucură minoritarii în țara noastră. Iar noi, cei de aici, trebue să ținem minte că noi nu ne găsim aici în Bucovina şi Maramureş la marginea pământului românesc, ci ne găsim într'un centru de unde au pornit cele mai puternice şi mai autentice forme de viață românească, care s'au revărsat ca o binecuvântare pentru întregul românism.

La frații din munții Pindului. Prin satele, pe cărările şi prin munții care coboară până

la hotarul dintre Macedonia și Epir. — Cu acest titlu ziarul România începe o serie de reportagii ale d-lui N. Popescu-Vaidomir. In acest reportagiu autorul ne spune cât de grea este călătoria (cu calul, dar mai mult pe jos), cât de bine sunt cunoscute cărările de localnici, cât de siguri caii în pasul lor; ne vorbește de sate, de corturi instalate în drumurile lor; de ușurința cum îi poți distinge după țesături pe locuitorii cutărui sau cutărui sat — mai ales după culoarea foilor de cort numite *frândzi* (frunze); de paza satelor, când toți au coborît la iernatec, doar de câțiva bărbați *„armatuladzi"*.

Românii din Ungaria. De la gurile Mureșului, de-a lungul frontierei, până în Ucraina Subcarpatică trăesc peste o sută de mii de Români în statul vecin. — Ziarul Dacia din Timișoara, sub titlul de mai sus, publică o anchetă prețioasă cu privire la Românii din Ungaria. Semnează *d-l Romulus P. Roșu.* Articolul este reprodus în întregime de noua Gazetă de Vest din Oradea, în numărul său din 4 Ianuarie 1940.

Vechimea, originea și vitalitatea macedoromânilor. Frații noștri din Pind sau — macedo-românii — s'au născut cu două secole înaintea celor din N. Dunării, prin acelaș proces de altoire romană, pe tulpina traco-iliro-geto-dacă. — D-l Dr. G. Făcăoaru susține prin referințe la cei mai de seamă istorici cele spuse în titlu, vădit îndurerat că Românii de peste hotare nu au fost colonizați în Dobrogea sau alte regiuni unde prezența lor era necesară. Articolul l-a semnat în *România Eroică* din Cluj, în ultimul număr al anului 1939.

O nuntă din Banatul Jugoslav în revista Vatra din Craiova. — *Vatra*, foaia Fundației Culturale Regale „Principele Carol" și a Ținutului Olt, în 18 Martie a. c. (Nr. 6, Anul VI) publică descrierea unei nunți dintr'un sat din Banatul Jugoslav, semnată de *Andrei Vrănianțu*, sub titlul: *Nunta în satul meu. Comuna Ritișor* (Banatul Jugoslav). Intr'un grai local, autorul prinde cu fidelitate momentele principale din ceremonialul nunții.

Din „Românul". — Megleniți. Coan si ciucniți oauli roși zițiți de 2 ori Hristos Inghii, una oară dintru voi și una oară di frații noștrii, cari nu vura căsmet și vină și eli în sinu la mama noastră România Mare, și fichirii di eli rămasira la măslina și mânâncă poini de gărnișor. Rugați-vă la Hristosu bilchim și da Domnu și scapă și eli di moanți.

Ionescu Const. D. — Dela noi la Costol punte peste apa mare a Dunării. (Revista *Vatra*, An V (1939), p. p. 4-5, Craiova). Autorul arată identitatea populației din Timocul sârbesc și bulgăresc cu cea din stânga Dunării. La Românii din sund continuători ai vechei populații romanizate de aci, sunt elemente lexicale arhaice, specifice. Peste vechiul strat român local s'a revărsat și populație din stânga Dunării. Acest lucru este dovedit de accentuata identitate a folklorului. „Podul împăratului Traian a durat puțin. A fost mai mult o necesitate militară și un simbol, fiindcă și înainte de aceasta și după el a durat fără întrerupere ca peste un vad puțin adânc, o punte naturală. Și când podul român arcuit falnic peste cursul domol al apelor s'a prăbușit, a continuat celălalt, imaterial, împletit din suflet. Dispariția lui nu s'a simțit, n'a curmat raporturile oamenilor. Severinul stă, deci, în mijlocul unei mase compacte de norod românesc și din această pricină, poate, iluzia este așa de puternică, de crezi că e tot un pământ. Așa cum se leagă orașele de satele și ținutul din celelalte trei zări, se unește și cu partea din spre miazăzi".

Prof. Emanoil Fr. Simtion. — Carte étnographique dela Roumanie, d'aprés les dates statistiques. Deși este harta etnografică a României, pe baza datelor recensământului din 1930, ea indică și întinderea elementului peste granițe. Harta nu are pretenția de a preciza această depășire a hotarelor actuale. Totuși i se poate obiecta eroarea pe care o face cu privire la regiunea Timocului, după ce un șir nenumărat de hărți au arătat precis întinderea elementului românesc aci.

— **De adăugat:** In articolul **Scrieri despre Românii de peste hotare** s'a făcut o omitere regretabilă a Românilor din Albania și Italia (Istria). Cititorii, ca să aibă tabloul complet al Românilor de peste hotare, sunt rugați să însemne, în continuarea rândului 22 p. 4 (Nr. 1—2, 1940) și numărul Românilor din țările acestea: 90.000 (Albania), 3000 (Italia—regiunea Istria). Numărul total al Românilor de peste hotare se va citi deci de 2.991.000.

Mustegep Fazil și Dobrogea. — O corespondență dela începutul lunei Aprilie a. c., anunță că avocatul turc din Constanța, d-l *Mustagep Fazil*,

directorul revistei *Emel* (Idealul), are sub tipar lucrarea: *Dobrogea și Turcii.* In lucrare s'a folosit de relatări și documente arabe și turce, scoțând în evidență continuitatea elementului românesc aci, dar și bunele raporturi între populația și administrația românească față de populația turcă. F. FL.

RECENZII

CĂRȚI

N. IORGA: **România mamă a unității Naționale. Cum era până la 1918, I, România „Munteană" București 1939.**

Acest volum, care numără 434 de pagini, începe cu un capitol intitulat *Mehedinți*, din care reproducem primul pasagiu ce vorbește atât de nostalgic după ceeace am vrut să luăm de mult, fiindcă ni se cuvenea, depe malul drept al Dunării, dar împrejurările au fost potrivnice:

„Vidinul corespunde Silistrei, la celălalt capăt al Dunării bulgărești, ca bulevard de supraveghere și apărare al râului. Silistra și Vidinul am căutat să le luăm noi, în marea împărțire de pământuri turcești la 1878. Dar n'am putut căpăta niciuna, nici altul dela dărnicia aliaților ruși, cu toate că Europa ne-ar fi lăsat măcar pe cea dintâiu. Cu ce ochi am fost priviți dincolo, când am fi smuls și oprit aceste Gibraltaruri dunărene, se poate înțelege, dar vedem iarăși prea bine cu ce ochi suntem priviți astăzi, fără să le fi luat" (p. 3).

Un pasagiu frumos prinde pe românul de aci (p. 62, 63):

„Prin potecile acestui orient (este vorba de Vidin, n. n.) pângărit am văzut și destui săteni de-ai noștri, așezați de mult în acest ținut: cei bătrâni știu și turcește, tinerii cari au mers la școală și au slujit la oaste, vorbesc și bulgărește; ei se căsătoresc numai între ei și păstrează portul strămoșesc, împestrițându-l doar cu câte o căciulă fes sau cu niște ciorapi cu vârci colorate ca ale Bulgarilor. *Dar și fără port i-ai cunoaște după fața lor senină și deschisă, de oameni buni, vrednici și cuviincioși.* (Sublinierea noastră).

André Barre: L'esclavage blanc, Arménie et Macédoine, Paris.

Este uimitor și cu totul de neînțeles cum se pot strecura inexactități și absurdități ca aci. Intre Macedoromânii veniți în țară și Grecii din România ar fi război crâncen! Nici vorbă. Grecii și Macedoromânii trăesc în cele mai bune raporturi și nu se poate cita un singur caz de conflict între un Grec cu un Macedoromân sau cu Românii băștinași! Grecii reprezintă singurul popor balcanic perfect adoptabil și poate tocmai înclinării lor comerciale.

Iată cum glăsuește pasagiul în chestiune:

„Les Grecs établis en Roumanie payent aujourd'hui de leur fortune et de leur sang la fidélité des Koutzo-Valaques a leur patrie d'élection. Les proscriptions et les assassinats courennent a Bucharest, à Giurgevo, à Kalafat, à Konstanza les succès des Grecs en Macédoine. Les poignards dela Ligue Macédo-Roumaine sacrificient en Roumanie des Grecs inocents à l'ombre de plus en plus effocé de l'idée Roumaine".

Aceste idei false, ne spune d-l prof. Iorga, se datoresc lui Neoclès Casasis, care a scris: *La Macedoine et les Roumains.*

O precizare pentru autor: singurul inconvenient pe care îl au Grecii stabiliți în țară din partea societății macedo-române este neeliberarea certificatelor de naționalitate română, când aceștia vor să-și nege naționalitatea, spre a deveni cetățeni români.

REVISTE

Nădejdea, foaia Românilor din Banatul Jugoslav. — Nădejdea, foaia Românilor din Banatul Jugoslav este în al 14-lea an de apariție. Directorul ei este d-l Dr. Alexandru Butoarcă, redactor Pr. Cuzman Lăpădat, iar adm. și redactor responsabil d-l Adam Bulic.

Privind-o în înfățișarea pe care o are, acum în al patrusprezecelea an, nu poți ca să nu rămâi mulțumit de nivelul la care s'a ridicat și competența cu care discută atât de interesante și variate pro-

bleme. Foaia apare în 8 pagini, așa că poate să rezerve în coloanele ei destul spațiu pentru orice condei bănățean bun. În numărul 11 din 17 Martie a. c. d-l Aurel Cosma semnează: *„Teatrele sătești. Trupe de țărani bănățeni. Rolul lor din trecut, menirea lor de azi. Lipsa unei literaturi teatrale"*. Relevând turneul unei trupe de teatru cu țăranii, arată însemnătatea teatrului pentru popor.

Dar *Nădejdea* este și rămâne o foaie de îndrumare practică, de informație bogată, tocmai ceeace le trebue mai mult ca orice, Românilor din Banatul Jugoslav. În pagina economică se pun probleme locale și interesante.

Conducătorii Nădejdei merită toată aprecierea și lauda.

FLOREA FLORESCU

OFICIALE

Adunarea generală a Soc. Culturale Timoc. — În ziua de Duminică 19 Mai a. c. s'a ținut adunarea generală anuală a Societății Culturale **Timoc** a Românilor din Valea Timocului și dreapta Dunării. S'a dat raportul de activitate — constatându-se reale progrese pe tărâm cultural și economic. Societatea a subliniat necesitatea unei acțiuni în plină concordanță cu a Statului, pentru o soartă mai bună a Românilor de peste hotare.

Adunarea, în aplauze, aprobă trimiterea unei telegrame către Majestatea Sa Regele Carol II și una către d-l Prim Ministru Gh. Tătărescu. Iată cuprinsul lor:

Majestății Sale Regelui Carol II.

Societatea Culturală Timoc a Românilor din Valea Timocului și dreapta Dunării, întrunită în adunarea generală anuală, roagă pe Majestatea Voastră să păstreze mai departe aceeași veghe pentru soarta Românilor de peste hotare, asigurându-Vă de nețărmurit devotament și credință.

D-lui Prim Ministru Gh. Tătărăscu.

Societatea Timoc a Românilor din Valea Timocului și dreapta Dunării, întrunită în adunare generală anuală, Vă trimete nestăpânite mulțumiri și omagii pentru grija ce o purtați Românilor de peste hotare, asigurându-Vă de nețărmuritul ei devotament.

UN LUPTĂTOR: **† Florea Ionescu.** — Destinul a vrut ca și în acest număr al revistei Timocul, să însemnăm dispariția încă unuia dintre camarazii noștri de luptă.

În ziua de 6 Aprilie 1940, după o lungă și grea suferință, s'a stins din viață vajnicul luptător pentru cauza Românilor timoceni: *Florea Ionescu.*

Născut la 8 Aprilie 1882, în comuna *Stanotârn,* jud. Vidin — Valea Timocului bulgăresc, el și-a făcut studiile primare, secundare și universitare în țara de origine.

Luându-și licența în drept la Facultatea juridică din Sofia, încă din anul 1914, s'a stabilit ca avocat la Vidin, unde a apărat cu dragoste și devotament interesele Românilor timoceni din regiunea Vidinului. Deși educat la școli streine, născut din părinți Români, nu și-a uitat o clipă neamul din care făcea parte. Era o mândrie pentru el, când stătea de vorbă românește, cu țăranii Români din jurul Vidinului, pentru a le asculta păsurile și a le da sfatul său.

În anul 1922, dorul de Patria-Mumă, îl determină să părăsească locurile natale și împreună cu familia vine în Țară, stabilindu-se la București.

Din acel an, el devine stegarul în jurul căruia s'au adunat ceilalți Români timoceni care l'au urmat în țară în refugiul lor. Marea majoritate din nouii veniți, fiind elemente tinere, au găsit la Florea Ionescu întotdeauna cuvântul cald și de încurajare de care aveau atâta nevoe.

Dela început, renunțând la interesele sale personale, — el a trecut în fruntea mișcării Românilor timoceni, activând în Soc. Culturală „Timoc", a cărei ființă se datorește îndemnurilor lui, unde a activat până în ultimele clipe ale vieții sale.

Tot timpul, membru activ al Soc. Culturale „Timoc" și în mai multe rânduri membru în Comitetul ei de conducere, și-a închinat toată puterea de muncă cauzei fraților săi din Valea Timocului, lăsând în urma sa și prețioase colaborări la revista „Timocul", organul de publicitate al Societății, unul din're fondatorii căreia a fost.

Trecând în lumea drepților, rămășițele pământeș'i, urmate de familie, membrii Soc. „Timoc", colegii dela serviciu din Prefectura Poliției Capitalei și numeroși prieteni și cunoscuți, au fost conduse în ziua de 14 Aprilie 1940, la locul de veci și înhumate în cimitirul *Ghencea* din Capitală, pentru a se odihni *fericit,* cum îi plăcea să spună când era în viață, *sub cerul liber al Patriei-Mume.*

Românii timoceni deplâng moartea iubitului lor apărător Florea Ionescu și durerea ce i-a lăsat familiei, înainte de timp, este deopotrivă și a lor.

A. ANDREI

TIMOCUL

REVISTĂ DE LUPTĂ NAȚIONAL-CULTURALĂ

Redactor: FLOREA FLORESCU

Inscrisă la Trib. Ilfov No. 400/1938, S. I. Com.

REDACȚIONALE ȘI ADMINISTRATIVE:

- **Depozitul pentru librării este la Oficiul de Librărie, Str. Carol, 26, București.**

- **Manuscrisele, cărțile pentru recenzat și tot ce privește redacția se trimit pe adresa: FLOREA FLORESCU, Str. Fluerului, 25, Scara B, Etaj II, București.**

- **Tot ce privește administrația societății Timoc, se trimit pe adresa: ANDREI I. ANDREI, Strada Octav Cocorăscu Nr. 84, București IV.**

- **Abonamente:**

Studenți, ...	100 lei
Particulari	150 „
Societăți particulare	500 „
Instituții de Stat și străinătate . .	1000 „

PREȚUL 20 LEI

Tip. „Fântâna Darurilor", Calea Plevnei, 11 — București